

**ДЭЛХИЙН УЛС ОРНУУДЫН ТӨРИЙН УДИРДЛАГЫН ХЭЛБЭР, ПАРЛАМЕНТЫН
ЗАСАГТАЙ ОРНУУДЫН СОНГУУЛИЙН ЗАРЧИМ**

*Ц.Болормаа, Д.Жигваагүнсэл
Ч.Онончимэг, Д.Халиун*

АГУУЛГА**СУДАЛГААНЫ ХУРААНГУЙ**

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ: ДЭЛХИЙН УЛС ОРНУУДЫН ТӨРИЙН УДИРДЛАГЫН ХЭЛБЭР:
ШИНЖ ЧАНАР

*Хүснэгт 1. Дэлхийн улс орнуудын төрийн удирдлагын хэлбэр: ангилал,
шинж чанар*

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ: ПАРЛАМЕНТЫН БҮГД НАЙРАМДАХ УЛСУУДЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ БОЛОН ПАРЛАМЕНТЫН ГИШҮҮНИЙГ
СОНГОХ ЗАРЧИМ

*Хүснэгт 2. Парламентын бүгд найрамдах улсуудын Ерөнхийлөгч болон
Парламентын сонгуулийн зарчим*

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ: МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН БҮРЭН ЭРХ,
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ БОЛОН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТЭРГҮҮНИЙГ
СОНГОХ ЖУРМЫГ ЗАРИМ ОРНЫ ЭРХ ЗҮЙН
ЗОХИЦУУЛАЛТТАЙ ХАРЬЦУУЛСАН БАЙДАЛ

Нэг. Ерөнхийлөгч, засгийн газрын тэргүүнийг сонгох журам

Хүснэгт 3. Ерөнхийлөгч болон Ерөнхий сайдыг сонгох журам

1. Монгол Улс
2. Болгар Улс
3. Финланд
4. Серб
5. Чрна Гора
6. Хорват
7. Исланд
8. Сингапур
9. Словак
10. Турк
11. Македон
12. Кыргызстан

Хоёр. Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийг зарим орны Ерөнхийлөгчийн
бүрэн эрхтэй харьцуулсан байдал

2.1. Монгол Улсын болон зарим орны Ерөнхийлөгчийн бие даан
хэрэгжүүлдэг бүрэн эрхийн харьцуулалт

Хүснэгт 4

2.2. Монгол Улсын болон зарим орны Ерөнхийлөгчийн хамтран
хэрэгжүүлдэг бүрэн эрхийн харьцуулалт

Хүснэгт 5

2.3. Монгол Улсын Үндсэн хуульд заасан Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхэд
харгалзах эрхийг бусад орны холбогдох хууль тогтоомжид тусгасан
байдал

Хүснэгт 6

ХАВСРАЛТ

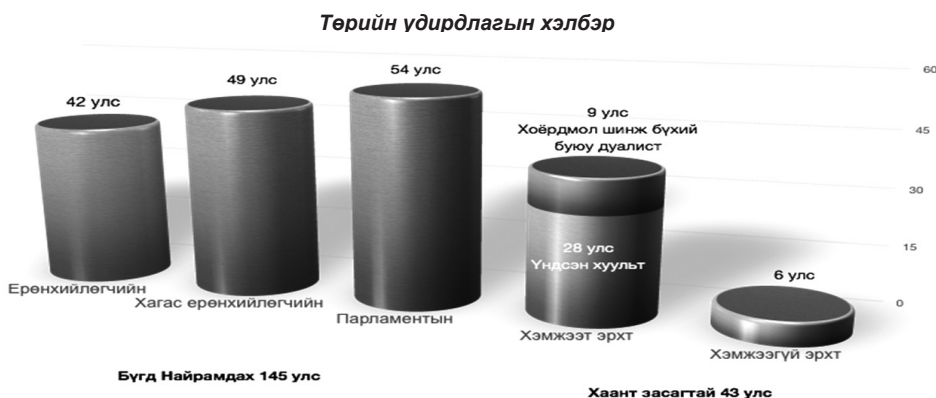
СУДАЛГААНЫ ХУРААНГУЙ

Судалгаанд НҮБ-ын гишүүн 188 орны төрийн удирдлагын хэлбэр, хууль тогтоох дээд байгууллага болон гүйцэтгэх эрх мэдлийн тэргүүнийг сонгох сонгуулийн зарчмыг судлан эдгээрээс Парламентын засаг бүхий 54 орны Ерөнхийлөгч болон Парламентын гишүүнийг сонгох журмыг нарийвчлан судлав. Дээрх 54 орноос эрх зүйн бүл, төрийн удирдлагын хэлбэр, парламентын танхимын тоо болон сонгуулийн тогтолцоо зэргийг шалгуур болгон Монгол Улстай төсөөтэй төрийн удирдлага бүхий 11 орныг сонгон эрх зүйн зохицуулалтыг Үндсэн хууль болон холбогдох хууль тогтоомжийн хүрээнд харьцуулсан болно.

Судалгааны нэгдүгээр бүлэгт: 188 орны төрийн удирдлагын хэлбэр, ангилал, шинж чанар, сонгуулийн зарчмын талаар авч үзлээ. Онолын хувьд төрийн удирдлагын хэлбэрийг **Бүгд Найрамдах** болон **Хаант засаг** гэсэн хоёр үндсэн хэлбэрт хуваах бөгөөд судалгаанд хамрагдсан 188 орны хувьд доорх байдалтай байна. Үүнд:

Төрийн удирдлагын хэлбэр			Орон
Бүгд Найрамдах Улс	Ерөнхийлөгчийн		42 орон
	Хагас Ерөнхийлөгчийн		49 орон
	Парламентын		54 орон
Хаант засагтай	Хэмжээт эрхт	Үндсэн хуульт буюу Парламентын	28 орон
		Хоёрдмол буюу Дуалист шинж бүхий	9 орон
	Хэмжээгүй эрхт		6 орон

Зураг 1.

Судалгааны хоёрдугаар бүлэгт: Судалгаанд хамруулсан 188 орноос төрийн удирдлагын хэлбэрийн хувьд Парламентын Бүгд Найрамдах, улс төрийн дэглэмийн хувьд ардчилсан дэглэм бүхий 51 орныг сонгон авч Ерөнхийлөгчийн болон парламентын сонгуулийн зарчмыг харьцуулан судалсан болно.

Судалгаанаас үзэхэд Ерөнхийлөгчийг сонгохдоо:

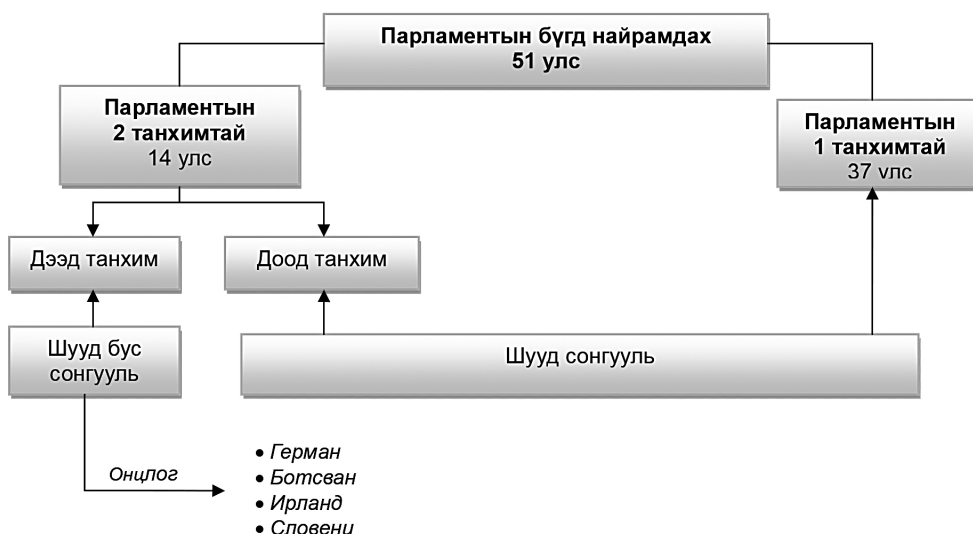
- Бүх нийтийн 2 үе шат бүхий сонгуулиар сонгодог 15 улс,
- Бүх нийтийн энгийн олонхын саналаар сонгодог 4 улс,
- Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгодог 26 улс,
- Сонгогчдын коллеги болон Сонгуулийн хорооноос сонгодог 6 улс байна.

Харин хууль тогтоох дээд байгууллагын хувьд сонгосон 51 орноос 37 нь Парламентын нэг танхимтай бол 14 нь Парламентын хоёр танхимтай улс орнууд байна. Парламентын 2 танхимтай орны хувьд доод танхимыг **шууд сонгуулиар** сонгодог бол дээд танхимыг **шууд** болон **шууд бус сонгуулиар** сонгож байна. Зарим улс орны хувьд дараах онцлогтой байна. Тухайлбал,

- Ботсван Улсын Парламентын дээд танхимыг үе залгамжлуулан буюу томилдог;
- Герман Улсын Парламентын дээд танхимыг муж улсын төлөөллөөс сонгодог;
- Ирланд Улсын Парламентын дээд танхимыг намаас нэрийн жагсаалтаар томилдог;
- Словени Улсын Парламентын дээд танхимыг сонирхлын бүлгийн төлөөллөөс болон бүх ард нийтээс сонгодог байна.

Энэ бүлэгт сонгосон 51 орноос хууль тогтоох дээд байгууллагыг бүх ард нийтээс сонгодоггүй нэг улс байгаа нь Ливи Улс /Парламентын нэг танхимтай/ бөгөөд Парламентыг Төлөөлөгчдийн зөвлөл /Council of Representatives/-өөс сонгодог байна.

Зураг 2.

Судалгааны гуравдугаар бүлэгт: Ерөнхийлөгч, парламентыг /парламентын нэг танхимтай/ бүх нийтээр сонгодог Монгол Улстай ижил төстэй сонгуулийн тогтолцоо бүхий 11 улс байна. Үүнд:

№	Улс орон	Ерөнхийлөгч	Нэг танхимтай парламент
1	Болгар	✓	✓
2	Исланд	✓	✓
3	Кыргызстан	✓	✓
4	Македон	✓	✓
5	Сингапур	✓	✓
6	Серби	✓	✓
7	Словак	✓	✓

8	Турк	✓	✓
9	Финланд	✓	✓
10	Хорват	✓	✓
11	Чрна Гора	✓	✓

Эдгээр орны Ерөнхийлөгч болон Засгийн газрын тэргүүнийг сонгох журам, Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийг Монгол Улсын холбогдох эрх зүйн зохицуулалттай харьцуулсныг дараах хоёр хэсэгт хуваан авч үзлээ. Үүнд:

Нэгдүгээр хэсэгт Ерөнхийлөгч болон Засгийн газрын тэргүүнийг сонгохтой холбоотой эрх зүйн зохицуулалтыг холбогдох хууль тогтоомжоос түүвэрлэн авч үзэхэд Ерөнхийлөгчийг сонгох хэлбэр, Парламентын танхимын тоо, Засгийн газрын тэргүүнийг томилох хэлбэрээрээ Монгол Улстай ижил төстэй зохицуулалт бүхий 4 улс байна. Үүнд: Болгар, Финланд, Серби, Чрна Гора /Монтенегро/ зэрэг болно.

Эдгээр 4 улс нь Ром-Германы эрх зүйн бүлд хамаарах бөгөөд Парламентын засагтай, нэг танхимтай байна. Мөн Парламент, Ерөнхийлөгч, Ерөнхий сайдыг сонгодог хэлбэрээр нь авч үзвэл:

- Ерөнхийлөгчийг бүх нийтийн сонгуулиар, 2 үе шаттайгаар сонгодог;
- Парламентыг бүх нийтийн сонгуулиар шууд сонгодог;
- Ерөнхий сайдыг Болгар, Финланд улсуудад олонх болсон нам, эвслээс нэр дэвшүүлж байгаа нь Монгол Улстай ижил төстэй боловч Парламент бус харин Ерөнхийлөгч томилдгоороо ялгаатай байна. Харин Серби, Чрна Гора улсуудад Ерөнхий сайдыг томилохдоо олонх болсон нам, эвслээс бус Ерөнхийлөгч санал болгож, Парламент баталдаг байна.

Хоёрдугаар хэсэгт Монгол Улсын Үндсэн хуульд заасан Ерөнхийлөгчийн дангаар болон бусад субьекттэй хамтран хэрэгжүүлдэг бүрэн эрхийг судалгаанд хамруулсан 11 улсын Үндсэн хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомжид заасан Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхтэй харьцуулсан болно.

Ийнхүү харьцуулахад Монгол Улсын Үндсэн хуульд заасан Ерөнхийлөгчийн **бие даан хэрэгжүүлдэг** 13 бүрэн эрх байгаагаас “Ерөнхийлөгчийн хууль санаачлах эрх” зөвхөн Исланд Улсын Ерөнхийлөгчид байх бөгөөд бусад 10 орны Ерөнхийлөгч нь хууль санаачлах эрхгүй байна. Харин “Уучлал үзүүлэх эрх” нь 11 орны Ерөнхийлөгчид олгогдсоноороо нийтлэг байна. Бусад 11 бүрэн эрхийн хувьд улс орон бүрт харилцан адилгүй байгааг судалгааны үндсэн хэсгээс үзнэ үү.

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн **хамтран хэрэгжүүлдэг бүрэн эрхийн** хувьд нийт 8 бүрэн эрх олгогдсон бөгөөд Монгол Улсын Үндсэн хуульд заасан “Өөрийн бүрэн эрхэд хамаарах асуудлаар Засгийн газарт чиглэл өгөх...” эрхийг бусад 11 улсад Үндсэн хуулиар зохицуулаагүй байна. Хамтран хэрэгжүүлдэг бусад бүрэн эрхийн хувьд харилцан адилгүй зохицуулалттай байгааг судалгааны үндсэн хэсгээс үзнэ үү.

Мөн Монгол Улсын Үндсэн хуульд заасан Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхэд харгалзах эрхийг бусад орны холбогдох хууль тогтоомжид хэрхэн тусгасныг эрх тус бүрээр нь харьцуулсныг Хүснэгт 6-аас дэлгэрүүлэн үзнэ үү.

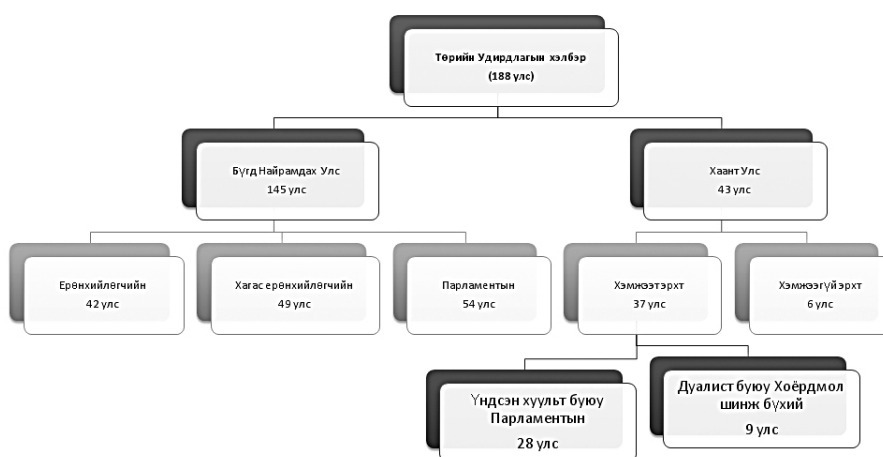
НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ

ДЭЛХИЙН УЛС ОРНУУДЫН ТӨРИЙН УДИРДЛАГЫН ХЭЛБЭР:
ШИНЖ ЧАНАР, СОНГУУЛИЙН ЗАРЧИМ

Эрдэмтэн судлаачид, олон улсын байгууллага болон улс төрийн шинжлэх ухааны салбар хүрээлэнгүүд нь дэлхийн улс орнуудыг төрийн удирдлагын хэлбэрийнх нь хувьд янз бүрээр ангилан хуваасан байдаг нь судалгааны түвшинд багагүй маргаан дагуулдаг.⁶ Өнөөгийн байдлаар дэлхийн улс орнууд нь төрийн дээд эрх мэдлийг хэн хэрэгжүүлж байгаагаар нь төрийн удирдлагын хэлбэрийг **Бүгд найрамдах** ба **Хаант засагт** гэсэн хоёр үндсэн хэлбэрт хувааж байна.⁷ Үүнээс:

- **Бүгд Найрамдах Улс нь:** ерөнхийлөгчийн, хагас ерөнхийлөгчийн, парламентын;
- **Хаант засаг нь:** хэмжээт эрхт, хэмжээгүй эрхт хаант засагт гэх бөгөөд хэмжээт эрхт хаант засгийг үндсэн хуульт хаант засаг, хоёрдмол шинж бүхий хаант засаг гэж ангилна. Үүнийг зураглан үзүүлбэл:

Схем 1.

Бүгд Найрамдах Улс гэдэг нь ард түмнээс сонгогдсон төлөөлөх эрх бүхий субъект (Парламент, Ерөнхийлөгч) төрийн дээд эрх мэдлийг хэрэгжүүлэхийг ойлгоно. Хаант засаг бүхий улс гэдэг нь төрийн дээд эрх мэдлийг угсаа залгамжилсан хаан хэрэгжүүлдэг төрийн удирдлагын хэлбэр юм.

Хэмжээгүй эрхт хаант засаг нь хууль тогтоох, гүйцэтгэх, шүүх эрх мэдэл нь зөвхөн хааны мэдэлд төвлөрнө. Хэмжээгүй эрхт хаант засаг бүхий оронд ард түмний хүсэл зориг, ашиг сонирхлыг илэрхийлсэн төлөөллийн байгууллага байх боловч тэр нь хэлбэрийн төдий байдаг.

Хэмжээт эрхт хаант засаг нь хааны эрх хэмжээг Үндсэн хуулийн дагуу хууль тогтоох, гүйцэтгэх, шүүх эрх мэдлээр хязгаарласан төрийн удирдлагын хэлбэр юм. Хааны эрх хэмжээг Үндсэн хуулиар хязгаарласан байдлыг шалгуур болгон хоёр үндсэн төрөлд ангилж байгаа нь дуалист хаант засаг, парламентын хаант засаг болно.

⁶ Political system, <http://www.britannica.com/topic/political-system> **Country Comparison to the World**. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2128.html> Төр улсуудын засгийн газар. Дэлхийн улс төрийн тогтолцооны гарын авлага. УБ., 2012

⁷ Төрийн онол, Н.Лүндэндорж. УБ., 2008 он, 150 дахь тал

Дуалист буюу хоёрдмол шинж бүхий хаант засаг гэдэг нь хууль тогтоох эрх мэдлийг төлөөллийн байгууллага, гүйцэтгэх эрх мэдлийг хаан хэрэгжүүлдэг төрийн удирдлагын хэлбэрийг хэлнэ.

Үндсэн хуульт буюу парламентын хаант засаг гэдэг нь хууль тогтоох, гүйцэтгэх, шүүх эрх мэдлийг төлөөллийн байгууллага хэрэгжүүлдэг төрийн удирдлагын ардчилсан хэлбэр юм. Ийм оронд хаан нь төр ёсны бэлгэдэл, үндэсний эв нэгдлийн илэрхийлэл болдог.

Судалгаанд хамруулсан 188 орныг төрийн удирдлагын хэлбэр, ангилал, төрийн удирдлагын шинж чанарыг шалгуур болгон ангилан хуваасныг Хүснэгт 1-ээр үзүүлэв.

Хүснэгт 1. Дэлхийн улс орнуудын төрийн удирдлагын хэлбэр: ангилал, шинж чанар

Төрийн удирдлагын хэлбэр, ангилал		Голлох шинж чанар	Орнууд
БНУ	Ерөнхийлөгчийн-42 орон	Ийм хэлбэрийн засагтай улсад Ерөнхийлөгч нь нэгэн зэрэг төрийн болон засгийн газрын тэргүүн байдаг. Ихэвчлэн ерөнхий сайдын албан тушаал байдаггүй. Ерөнхийлөгчийн засаглалын нэг онцлог нь Ерөнхийлөгчийг парламентын оролцоогүйгээр сонгож, засгийн газрыг мөн парламентын оролцоогүйгээр Ерөнхийлөгч бүрдүүлдэг. Засгийн газар зөвхөн Ерөнхийлөгчийн өмнө хариуцлага хүлээнэ. Ихэнхдээ Ерөнхийлөгч парламентыг тараах эрхгүй, парламент засгийн газарт итгэл үзүүлэх эсэх асуудлыг илэрхийлэх эрхгүй, харин парламент импичментын процедураар Ерөнхийлөгчийг огцруулах эрхтэй байдаг.	Ангол, АНУ, Аргентин, Афганистан, Боливи, Бразил, Бурунди, Венесуэль, Гамби, Гана, Гватемал, Гондурас, Доминиканы БНУ, Замби, Зимбабве, Иран, Кени, Колумби, Коморос, Конго, Коста Рика, Куба, Либериа, Малави, Мальдив, Мексик, Мьянмар, Никарагуа, Нигери, Палау, Панам, Парагвай, Сейшелийн Арлууд, Сьерра Леон, Өмнөд Судан, Судан, Туркменистан, Уругвай, Филиппин, Хойд Солонгос, Чили, Эквадор
	Хагас Ерөнхийлөгчийн-49 орон	Ийм хэлбэрийн засагтай улсад ерөнхийлөгч, ерөнхий сайдтай ба ерөнхийлөгч нь гүйцэтгэх эрх мэдлийг бодитоор хэрэгжүүлдэг. Гэхдээ засгийн газрын тэргүүний зарим чиг үүргийг ерөнхий сайд гүйцэтгэдэг. Ерөнхийлөгчийн хүчтэй засаглалын зэрэгцээ парламентын зүгээс гүйцэтгэх эрх мэдлийг хянах үр дүнтэй арга механизмтай (итгэл үзүүлэх эсэх г.м), Ерөнхийлөгч засгийн газрыг заавал парламентын оролцоотой бүрдүүлдэг онцлогтой. Ийнхүү засгийн газар Ерөнхийлөгч, парламентын аль алиных нь өмнө хариуцлага хүлээнэ.	Азербайджан, Алжир, Армян, Беларусь, Бенин, Буркина Фасо, Габон, Гвиней, Йемен, Казахстан, Камерун, Кабо-Верде, Кот д'Ивуар, Мозамбик, Намиби, Нигер, Өмнөд Солонгос, Перу, Руанда, Сальвадор, Танзани, Того, Төв Африкийн Бүгд Найрамдах Улс, Уганда, Узбекистан, Экваторын Гвиней, Гайти, Гүрж, Гайана, Гвиней-Бисау, Жибути, Зүүн Тимор, Конго /БНАКУ/, Литва, Мадагаскар, Мали, Мавритани, Орос, Польш, Португал, Румын, Сан-Томе Принсипи, Сири, Сенегал, Тайвань, Тажикистан, Франц, Шри-Ланк, Индонез,

	Парламентын-54 орон	Төрийн эрх барих дээд байгууллага нь парламент бөгөөд засгийн газрыг парламент бүрдүүлж, огцруулна. Засгийн газар нь парламентын өмнө хариуцлага хүлээнэ. Төрийн тэргүүнийг парламентаас эсвэл тусгайлан байгуулсан парламентын коллегияс сонгоно. Ерөнхийлөгчийг бүх нийтийн сонгуулиар сонгодог ч улс орон бий (Австри, Болгар, Монгол). Парламентын засагтай улсын нэг онцлог нь засгийн газар нь парламентын итгэлийг хүлээсэн тохиолдолд л эрх мэдлээ хэрэгжүүлэх боломжтой.	Австри, Бангладеш, Болгар, Босни-Герцеговин, Ботсван, Вануату, Вьетнам, Герман, Грек, Доминика, Ирак, Ирланд, Израиль, Исланд, Итали, Кирибати, Кыргызстан, Лаос, Латви, Ливан, Ливи, Маврикий, Мальт, Македон, Маршаллын Арлууд, Микронез, Молдав, Монгол, Науру, Өмнөд Африк, Пакистан, Сан-Марино, Самоа, Сингапур, Серби, Словак, Словени, Сомали, Суринам, Тринидад Тобаго, Тунис, Турк, Непал, Унгар, Фижи, Финланд, Хорват, Хятад, Чех, Чрна Гора, Швейцар, Энэтхэг, Эстони, Этиоп
Хаант	Үндсэн хуульт буюу парламентын хаант засаг-28 орон	Эдгээр улс орнуудад эзэн хааны эрх зүйн байдал нь хууль эрх зүйн хувьд болон бодит амьдралд хуулиар хязгаарлагдсан байдаг тул төрийн эрх мэдлийг хэрэгжүүлэхэд оролцох оролцоо бага, зөвхөн ёслол, уламжлалын чиг үүрэгтэй, бэлгэдлийн шинж чанартай байдаг онцлогтой. Хууль тогтоох эрх мэдлийг гагцхүү парламент, гүйцэтгэх эрх мэдлийг засгийн газар хэрэгжүүлнэ. Засгийн газар парламентын өмнө хариуцлага хүлээнэ. Иймээс үндсэн хуульт хаант засагтай ихэнх улс орон парламентын ардчилалтай оронд тооцогддог.	Андорра, Австрали, Багамын арлууд, Барбадос, Бельги, Белиз, Камбож, Канад, Дани, Гренада, Испани, Их Британи, Лесото, Люксембург, Малайз, Нидерланд, Норвеги, Папуа-Шинэ Гвиней, Сент-Китс ба Невис, Сент Лусиа, Сент-Венсент ба Гренадин, Соломоны арлууд, Тайланд, Тувалу, Шинэ Зеланд, Швед, Япон, Ямайк
	Дуалист буюу Хоёрдмол шинж бүхий-9 орон	Эдгээр улсуудад эзэн хаан нь гүйцэтгэх эрх мэдлийг бүрэн хэрэгжүүлж, зарим хууль тогтоох ба шүүх эрх мэдлийг хэрэгжүүлэхэд оролцоно. Төлөөллийн байгууллага нь хууль тогтоох эрх мэдлийг хэрэгжүүлнэ. Гэвч хаан хуульд бүрэн хориг тавих болон өөрийн үзэмжээр төлөөллийн байгууллагыг тараах эрхтэй.	Бахрейн, Бутан, Йордан, Кувейт, Лихтенштейн, Монако, Марокко, Тонга, Арабын Нэгдсэн Эмират Улс
	Хэмжээгүй эрхт-6 орон	Эдгээр улсуудад эзэн хааны эрх мэдлийг ямар нэг хууль эрх зүйн актаар хязгаарлаагүй, засгийн бүх эрх мэдэл хааны гарт байдаг.	Бруней, Ватикан, Оман, Катар, Саудын Араб, Свазиленд

Судалгаанд хамруулсан 188 орны төрийн тэргүүн, засгийн газрын тэргүүн, хууль тогтоох байгууллагыг сонгох зарчим, түүнчлэн тэдгээр орны ерөнхийлөгчтэй эсэх, парламентын танхимын тоо зэргийг ангилан авч үзсэнийг судалгаанд Хавсралт 1-ээр оруулав. Үүнээс Парламентын Бүгд Найрамдах Улс бүхий 51 орныг сонгон авч, Ерөнхийлөгч болон парламентын сонгуулийн зарчмыг судалгааны хоёрдугаар бүлэгт дэлгэрүүлэн судалсан болно.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ**ПАРЛАМЕНТЫН БҮГД НАЙРАМДАХ УЛСУУДЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ БОЛОН
ПАРЛАМЕНТЫН ГИШҮҮНИЙГ СОНГОХ ЗАРЧИМ**

Энэ бүлэгт судалгаанд хамруулсан 188 орноос захиалагчийн хүсэлтийн дагуу төрийн удирдлагын хувьд Парламентын Бүгд Найрамдах, улс төрийн дэглэмийн хувьд ардчилсан дэглэм бүхий 51 орныг сонгон авч Ерөнхийлөгчийн болон парламентын сонгуулийн зарчмыг харьцуулан судалсан болно.

Сонгуулийн эрх зүйн онолын үүднээс авч үзвэл **Шууд сонгууль гэдэг нь** сонгогч саналаа ямар нэг төлөөлөлгүйгээр өөрөө гаргах замаар сонгуульд оролцох үйл явцыг ойлгоно. Харин **Шууд бус сонгууль** гэдэг нь 2 ба түүнээс дээш шат дамжин явуулах сонгуулийг хэлнэ.

Судалгаанаас үзэхэд Ерөнхийлөгчийг сонгохдоо:

- Ерөнхийлөгчийг бүх нийтийн 2 үе шат бүхий сонгуулиар сонгодог 15 улс,
- Ерөнхийлөгчийг Бүх нийтийн энгийн олонхын саналаар сонгодог 4 улс,
- Ерөнхийлөгчийг хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгодог 26 улс,
- Ерөнхийлөгчийг Сонгогчдын коллеги болон Сонгуулийн хорооноос сонгодог 6 улс байна.

Энэ бүлэгт сонгон авсан 51 орноос хууль тогтоох дээд байгууллагыг сонгохдоо 48 улс нь Парламентыг шууд сонгуулиар сонгодог бол Ливи, Доминика болон Сомали зэрэг 3 улсын хувьд шууд бус сонгуулиар сонгодог байна.

Судалгаанаас харахад Вануату, Герман, Итали, Пакистан, Тринидад Тобаго, Энэтхэг зэрэг 6 улс нь Ерөнхийлөгчийг “Сонгогчдын коллеги” болон “Сонгуулийн хороо” гэх бие даасан субъектээс сонгож байна. **Сонгогчдын коллеги** болон **Сонгуулийн хороо** нь Парламентын гишүүн болон орон нутгийн төлөөллөөс бүрдсэн бие даасан байгууллага байна.

Хууль тогтоох дээд байгууллагын хувьд сонгосон 51 орноос 37 нь Парламентын нэг танхимтай бол 14 нь Парламентын хоёр танхимтай улс орнууд байна.

Парламентын 2 танхимтай орны хувьд доод танхимыг **шууд сонгуулиар** сонгодог бол дээд танхимыг **шууд** болон **шууд бус сонгуулиар** сонгож байна. Зарим улс орны хувьд дараах онцлогтой байна. Тухайлбал,

- Ботсван Улсын Парламентын дээд танхимыг үе залгамжлуулан буюу томилдог;
- Герман Улсын Парламентын дээд танхимыг муж улсын төлөөллөөс сонгодог;
- Ирланд Улсын Парламентын дээд танхимыг намаас нэрийн жагсаалтаар томилдог;
- Словени Улсын Парламентын дээд танхимыг сонирхлын бүлгийн төлөөллөөс болон бүх ард нийтээс сонгодог байна.

Энэ бүлэгт судалсан 51 орноос хууль тогтоох дээд байгууллагыг бүх ард нийтээс сонгодоггүй нэг улс байгаа нь Ливи Улс /Парламентын нэг танхимтай/ бөгөөд Парламентыг Төлөөлөгчдийн зөвлөл /*Council of Representatives*/-өөс сонгодог байна.

*Хүснэгт 2. Парламентын Бүгд Найрамдах Улсуудын Ерөнхийлөгч болон
Парламентын сонгуулийн зарчим*

№	Улс	Ерөнхийлөгчийг хэрхэн сонгодог	Парламент /Хууль тогтоох дээд байгууллага/-ыг хэрхэн сонгодог	
			Доод танхим	Дээд танхим
1	Австри	Бүх нийтийн сонгуулиар сонгоно. /Олонхын саналаар-2 шат бүхий сонгуулийн тогтолцоотой/	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
2	Бангладеш	Парламентаас сонгоно.	Шууд сонгуулиар	
3	Болгар	Бүх нийтийн сонгуулиар сонгоно. /Олонхын саналаар-2 шат бүхий сонгуулийн тогтолцоотой/	Шууд сонгуулиар	
4	Босни-Герцеговин	Бүх нийтийн сонгуулиар /энгийн олонхын саналаар/ сонгоно.	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
5	Ботсван	Парламентаас сонгоно. /Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна./	Шууд сонгуулиар	Үе залгамжлах болон томилох
6	Вануату	Сонгогчдын коллеги, эсхүл сонгуулийн хорооноос сонгоно.	Шууд сонгуулиар	
7	Герман	Сонгогчдын коллеги, эсхүл сонгуулийн хорооноос сонгоно.	Шууд сонгуулиар	Муж улсын төлөөллөөс
8	Грек	Парламентаас сонгоно.	Шууд сонгуулиар	
9	Доминика	Парламентаас сонгоно.	Шууд сонгуулиар болон томилдог	
10	Ирак	Парламентаас сонгоно.	Шууд сонгуулиар	
11	Ирланд	Бүх нийтийн сонгуулиар /энгийн олонхын саналаар/ сонгоно.	Шууд сонгуулиар	Намаас нэрийн жагсаалтаар томилдог
12	Израиль	Парламентаас сонгоно.	Шууд сонгуулиар	
13	Исланд	Бүх нийтийн сонгуулиар /энгийн олонхын саналаар/ сонгоно	Шууд сонгуулиар	
14	Итали	Сонгогчдын коллеги, эсхүл сонгуулийн хорооноос сонгоно.	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
15	Кирибати	Бүх нийтийн сонгуулиар сонгоно. /Олонхын саналаар-2 шат бүхий сонгуулийн тогтолцоотой/	Шууд сонгуулиар	
16	Кыргызстан	Бүх нийтийн сонгуулиар сонгоно. /Олонхын саналаар-2 шат бүхий сонгуулийн тогтолцоотой/	Шууд сонгуулиар	
17	Латви	Парламентаас сонгоно.	Шууд сонгуулиар	
18	Ливан	Парламентаас сонгоно.	Шууд сонгуулиар	
19	Ливи	Парламентаас сонгоно.	Төлөөлөгчдийн зөвлөлөөс сонгоно	
20	Маврикий	Парламентаас сонгоно.	Шууд сонгуулиар	
21	Мальт	Парламентаас сонгоно.	Шууд сонгуулиар	
22	Македон	Бүх нийтийн сонгуулиар сонгоно. /Олонхын саналаар-2 шат бүхий сонгуулийн тогтолцоотой/	Шууд сонгуулиар	
23	Маршаллын Арлууд	Парламентаас сонгоно.	Шууд сонгуулиар	
24	Микронез	Парламентаас сонгоно.	Шууд сонгуулиар	
25	Молдав	Парламентаас сонгоно.	Шууд сонгуулиар	
26	Монгол	Бүх нийтийн сонгуулиар сонгоно. /Олонхын саналаар-2 шат бүхий сонгуулийн тогтолцоотой/	Шууд сонгуулиар	
27	Науру	Парламентаас сонгоно.	Шууд сонгуулиар	

28	Өмнөд Африк	Парламентаас сонгоно.	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
29	Пакистан	Сонгогчдын колледи, эсхүл сонгуулийн хорооноос сонгоно.	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
30	Сан-Марино	Парламентаас сонгоно.	Шууд сонгуулиар	
31	Самоа	Парламентаас сонгоно.	Шууд сонгуулиар	
32	Сингапур	Бүх нийтийн сонгуулиар /энгийн олонхын саналаар/ сонгоно.	Шууд сонгуулиар	
33	Серби	Бүх нийтийн сонгуулиар сонгоно. /Олонхын саналаар-2 шат бүхий сонгуулийн тогтолцоотой/	Шууд сонгуулиар	
34	Словак	Бүх нийтийн сонгуулиар сонгоно. Олонхын саналаар-2 шат бүхий сонгуулийн тогтолцоотой/	Шууд сонгуулиар	
35	Словени	Бүх нийтийн сонгуулиар сонгоно. /Олонхын саналаар-2 шат бүхий сонгуулийн тогтолцоотой/	Шууд сонгуулиар	Сонирхлын бүлгийн төлөөллөөс
36	Сомали	Парламентаас сонгоно.	Шилжилтийн тогтолцоотой байгаа	
37	Суринам	Парламентаас сонгоно.	Шууд сонгуулиар	
38	Тринидад Тобаго	Сонгогчдын колледи, эсхүл сонгуулийн хорооноос сонгоно.	Шууд сонгуулиар	Томилдог
39	Тунис	Бүх нийтийн сонгуулиар сонгоно. /Олонхын саналаар-2 шат бүхий сонгуулийн тогтолцоотой/	Шууд сонгуулиар	
40	Турк	Бүх нийтийн сонгуулиар сонгоно. /Олонхын саналаар-2 шат бүхий сонгуулийн тогтолцоотой/	Шууд сонгуулиар	
41	Непал	Парламентаас сонгоно.	Шууд сонгуулиар	
42	Унгар	Парламентаас сонгоно.	Шууд сонгуулиар	
43	Фижи	Парламентаас сонгоно.	Шууд сонгуулиар	
44	Финланд	Бүх нийтийн сонгуулиар сонгоно. /Олонхын саналаар-2 шат бүхий сонгуулийн тогтолцоотой/	Шууд сонгуулиар	
45	Хорват	Бүх нийтийн сонгуулиар сонгоно. /Олонхын саналаар-2 шат бүхий сонгуулийн тогтолцоотой/	Шууд сонгуулиар	
46	Чех	Бүх нийтийн сонгуулиар сонгоно. /Олонхын саналаар-2 шат бүхий сонгуулийн тогтолцоотой/	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
47	Чрна Гора	Бүх нийтийн сонгуулиар сонгоно. /Олонхын саналаар-2 шат бүхий сонгуулийн тогтолцоотой/	Шууд сонгуулиар	
48	Швейцар	Парламентаас сонгоно.	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
49	Энэтхэг	Сонгогчдын колледи, эсхүл сонгуулийн хорооноос сонгоно.	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
50	Эстони	Парламентаас сонгоно.	Шууд сонгуулиар	
51	Этиоп	Парламентаас сонгоно.	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар

Эдгээр 51 орноос эрх зүйн бүл, төрийн удирдлагын хэлбэр, парламентын танхимын тоо, Ерөнхийлөгч болон хууль тогтоох дээд байгууллагыг сонгох зарчим зэргийг харгалзан үзэж Болгар, Финланд, Серби, Чрна Гора, Хорват, Исланд, Сингапур, Словак, Турк, Македон, Кыргызстан зэрэг 11 улсыг сонгон Монгол Улсын холбогдох эрх зүйн зохицуулалттай харьцуулан судалсныг гуравдугаар бүлэгт нарийвчлан оруулсан болно.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ**МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН БҮРЭН ЭРХ, ЕРӨНХИЙЛӨГЧ БОЛОН
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТЭРГҮҮНИЙГ СОНГОХ ЖУРМЫГ ЗАРИМ ОРНЫ ЭРХ ЗҮЙН
ЗОХИЦУУЛАЛТТАЙ ХАРЬЦУУЛСАН БАЙДАЛ**

Энэхүү бүлэг нь сонгон авсан 11 орны Ерөнхийлөгч болон Засгийн газрын тэргүүнийг сонгох журам болон Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийг Монгол Улсын холбогдох эрх зүйн зохицуулалттай харьцуулсан харьцуулалт зэрэг үндсэн хоёр хэсгээс бүрдэнэ.

- Нэгдүгээр хэсэгт Ерөнхийлөгч болон Засгийн газрын тэргүүнийг сонгохтой холбоотой эрх зүйн зохицуулалтыг холбогдох хууль тогтоомжоос түүвэрлэн авсныг Хүснэгт 3-аар нарийвчлан үзүүлэв.
- Хоёрдугаар хэсэгт Монгол Улсын Үндсэн хуульд заасан Ерөнхийлөгчийн дангаар болон бусад субъекттэй хамтран хэрэгжүүлдэг бүрэн эрхийг сонгон авсан 11 улсын Үндсэн хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомжид заасан Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхтэй харьцуулсныг Хүснэгт 4, Хүснэгт 5-аар тоймлон харуулав.

Мөн түүнчлэн Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийг зарим орны хууль тогтоомжид тусгасан байдлыг Хүснэгт 6-аар үзүүлэв.

НЭГ. ЕРӨНХИЙЛӨГЧ, ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТЭРГҮҮНИЙГ СОНГОХ ЖУРАМ

Судалгаанд хамрагдсан орнуудын Ерөнхийлөгчийг сонгох болон чөлөөлөх хэлбэр, бүрэн эрх, Засгийн газрын тэргүүнийг сонгох, чөлөөлөх хэлбэрийг нарийвчлан авч үзвэл дараах байдалтай байна.

1/ Болгар

Ерөнхий сайд, Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг томилох:

Үндсэн хуулийн 99 дүгээр зүйлд зааснаар Ерөнхийлөгч парламент дахь бүлгүүдтэй зөвшилцсөний дараа хамгийн олон гишүүнтэй парламентын бүлгээс дэвшүүлсэн ерөнхий сайдад нэр дэвшигчид засгийн газрыг бүрдүүлэх үүрэг өгнө. Хэрэв энэ нэр дэвшигч нь 7 хоногийн хугацаанд Сайд нарын зөвлөлийн бүрэлдэхүүнийг санал болгож чадаагүй бол парламентын хоёр дахь олон гишүүнтэй бүлгийн нэр дэвшигчид засгийн газрыг бүрдүүлэх үүрэг өгнө.

Хэрэв Сайд нарын зөвлөлийг бүрдүүлэх даалгавар хэрэгжвэл Ерөнхийлөгч Ардын Хуралд хандан ерөнхий сайдад нэр дэвшигчийг санал болгоно.

Үндсэн хуулийн 84 дүгээр зүйлд зааснаар Ардын Хурал ерөнхий сайдыг томилж, чөлөөлнө. Ерөнхий сайдын санал болгосноор Сайд нарын зөвлөлийн гишүүдийг томилж, чөлөөлнө. Мөн ерөнхий сайдын санал болгосноор засгийн газрын бүрэлдэхүүнд өөрчлөлт оруулна.

2/ Финланд

Ерөнхий сайд, Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг томилох.

Үндсэн хуулийн 61 дүгээр зүйлд зааснаар ерөнхий сайдыг сонгохын өмнө Эдускунта /цаашид Парламент гэх/ дахь намын бүлгийн төлөөлөгчид нэр дэвшигчдийн Засгийн газрын мөрийн хөтөлбөр болон бүрэлдэхүүнтэй танилцсан дүнгээ Ерөнхийлөгчид мэдээлж, ерөнхий сайдад нэр дэвшигчийг Парламентад санал болгохыг хүснэ.

Хэрэв нэр дэвшигч Парламентын ил санал хураалтаар олонхын санал авч чадвал ерөнхий сайдаар сонгогдсонд тооцно. Үүний дараа Үндсэн хуулийн 58 дугаар зүйлд зааснаар Ерөнхийлөгч нь ерөнхий сайдыг албан үүргээ гүйцэтгэхээр томилно. /Финландын 2000 онд батлагдсан Үндсэн хуулиар энэхүү эрх орсон/.

Бусад сайд нарыг ерөнхий сайдын санал болгосноор Ерөнхийлөгч томилно.

Хэрэв засгийн газрын бүрэлдэхүүнд томоохон өөрчлөлт оруулах бол Парламентад танилцуулна.

3/ Серб

Ерөнхий сайд, Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг томилох.

Үндсэн хуулийн Ерөнхийлөгчийн эрх мэдлийн тухай 112 дугаар зүйл болон Засгийн газрыг сонгох тухай 127 дугаар зүйлд зааснаар Ерөнхийлөгч парламентад сонгогдсон сонгогчдын жагсаалтуудын төлөөллийн саналыг авч үзсэний үндсэн дээр ерөнхий сайдад нэр дэвшигчийг Үндэсний ассамблейд санал болгоно.

Ерөнхий сайдад нэр дэвшигч Үндэсний Ассамблейд Засгийн газрын мөрийн хөтөлбөрөө танилцуулж, засгийн газрын бүрэлдэхүүнээ санал болгоно.

Үндэсний Ассамблей Засгийн газрын мөрийн хөтөлбөрийг дэмжих эсэх, ерөнхий сайдыг сонгох, Засгийн газрын гишүүдийг сонгох гэсэн дарааллаар санал хураалт явуулж, нийт гишүүдийн олонхын саналаар засгийн газрын гишүүдийг сонгоно.

4/ Чрна Гора

Ерөнхий сайд, Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг томилох.

Үндсэн хуулийн 95 дугаар зүйлд зааснаар Ерөнхийлөгч парламент сонгогдсоноос хойш 30 хоногийн дотор парламентад төлөөлөл бүхий улс төрийн намуудын төлөөлөгчид, Үндсэн хуулийн шүүхийн дарга болон шүүгчид, Хүний эрх, эрх чөлөөний хамгаалагчтай зөвлөлдсөний үндсэн дээр парламентад ерөнхий сайдад нэр дэвшигчийг танилцуулна.

Үндсэн хуулийн 103 дугаар зүйлд зааснаар Ерөнхий сайдад нэр дэвшигч нь Засгийн газрын мөрийн хөтөлбөр болон бүрэлдэхүүнээ танилцуулж, парламент мөрийн хөтөлбөр болон засгийн газрын бүтцийг нэгэн зэрэг шийднэ.

Үндсэн хуулийн 82 болон 91 дүгээр зүйлүүдэд зааснаар парламент нийт гишүүдийнхээ талаас илүүгийн саналаар ерөнхий сайд ба засгийн газрын гишүүдийг сонгоно.

5/ Хорват

Ерөнхий сайд, Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг томилох.

Үндсэн хуулийн 98 дугаар зүйлд Ерөнхийлөгч нь намуудын Парламентад авсан суудлын тоог харгалзан парламентын гишүүдийн олонхын итгэлийг хүлээсэн Ерөнхий сайдад нэр дэвшигчид Засгийн газар байгуулах эрх олгоно.

Мөн хуулийн 110-р зүйлд Засгийн газрыг бүрдүүлэх эрх олгогдсоноос хойш 30 хоногийн дотор Ерөнхий сайд танхимаа бүрдүүлж, мөрийн хөтөлбөрөө Парламентад танилцуулна. Парламентын нийт гишүүдийн олонхын саналаар Ерөнхий сайд болон Засгийн газарт итгэл үзүүлэхийг дэмжвэл Засгийн газрын бүрэн эрх хэрэгжиж эхлэх бөгөөд Ерөнхийлөгч Парламентын гаргасан шийдвэрийг үндэслэн Ерөнхий сайдыг томилж, Парламентын дарга давхар гарын үсэг зурна. Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг Ерөнхий сайд томилох бөгөөд Парламентын дарга давхар гарын үсэг зурж баталгаажуулна.

6/ Исланд

Ерөнхий сайд, Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг томилох.

Исландын Үндсэн хуулийн 15-р зүйлд Ерөнхийлөгч нь сайд нарыг томилж, чөлөөлнө. Ерөнхийлөгч нь засгийн газрын бүрдүүлэх сайд нарын болон эрх үүргийг тогтоож, хариуцлага хүлээлгэнэ.

7/ Сингапур

Ерөнхий сайд, Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг томилох.

Үндсэн хуулийн 25-р зүйлд Сингапурын Ерөнхийлөгч Парламентын гишүүдийн олонхын итгэлийг хүлээх чадвартай гэж үзсэн Парламентын гишүүнийг Ерөнхий сайдаар томилох бөгөөд Ерөнхий сайдын зөвлөснөөр Парламентын гишүүд дундаас Засгийн газрыг бүрдүүлэх сайд нарыг томилно.

Мөн хуулийн 26-р зүйлд Ерөнхий сайд нь Ерөнхийлөгчид огцрох тухай өргөдлөө бичгээр гаргасан, эсхүл Ерөнхийлөгч нь өөрийн бүрэн эрхийн хүрээнд Ерөнхий сайдыг Парламентын олонхын итгэлийн хүлээхгүй байна гэж үзсэн тохиолдолд Ерөнхийлөгч Ерөнхий сайдыг огцруулна. Харин бусад сайд нарын хувьд Ерөнхий сайдын зөвлөсний дагуу сайдыг тухайн албан тушаалаас нь албан ёсоор огцруулах тухай шийдвэрийг Ерөнхийлөгч гаргана.

8/ Словак

Ерөнхий сайд, Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг томилох.

Үндсэн хуулийн 110-р зүйлд зааснаар Словак улсын Ерөнхийлөгч нь Ерөнхий сайдыг томилж, чөлөөлнө. 111-р зүйлд зааснаар Засгийн газрын гишүүдийг Ерөнхий сайдын санал болгосноор Ерөнхийлөгч томилж, чөлөөлөх эрхтэй болно. Словак улсын Үндэсний зөвлөлөөс Ерөнхий сайдад итгэл үл үзүүлэх санал гарган баталсан тохиолдолд Словак улсын Ерөнхийлөгч Ерөнхий сайдыг эгүүлэн татна. Ерөнхий сайдыг эгүүлэн татах нь Засгийн газрыг татан буулгаж буй хэрэг мөн.

9/ Турк

Ерөнхий сайд, Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг томилох.

Үндсэн хуулийн 109-р зүйлд зааснаар Ерөнхийлөгч нь Ерөнхий сайдыг Үндэсний Их хурлын гишүүд дундаас томилно. Ерөнхий сайд нь Засгийн газрыг сайд нарыг Үндэсний Их хурлын гишүүд дундаас, эсхүл Үндэсний Их хурлын гишүүнд тавигдах шаардлагыг хангасан этгээдийг томилох бөгөөд шаардлагатай гэж үзсэн тохиолдолд Ерөнхийлөгч нь Ерөнхий сайдын санал болгосны дагуу үүрэгт ажлаас нь чөлөөлж болно.

10/ Македон

Ерөнхий сайд, Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг томилох.

Үндсэн хуулийн 90-р зүйлд заасны дагуу Парламент нь Ерөнхий сайдыг томилохоос өмнө хурлаараа Засгийн газрын бүтэц зохион байгуулалтын асуудлыг шийдвэрлэнэ. Ийнхүү шийдвэр гарсанаас хойш 10 хоногт багтааж Ерөнхийлөгч нь Засгийн газрыг байгуулах эрхийг Парламентад олонх болсон нам эвсэлд, эсхүл нам эвслийн санал болгосон Ерөнхий сайдад нэр дэвшигчид олгоно.

11/ Кыргызстан

Ерөнхий сайд, Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг томилох.

Үндсэн хуулийн 84-р зүйлд заасны дагуу Жогорку Кенешт талаас илүү суудал авсан бүлэг, эсвэл эвслийн бүлэг нь анхны хуралдаанаас хойш 15 хоногийн дотор Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлнэ. Ерөнхий сайдад нэр дэвшигч Засгийн газрын хөтөлбөр, бүтэц, бүрэлдэхүүнийг Жогорку Кенешт санал болгоно. Хэрэв Жогорку Кенеш нь Засгийн газрыг хугацаандаа баталж чадаагүй бол, эсвэл сонгуулийн дүнд аль ч улс төрийн нам талаас илүү тооны суудал аваагүй бол Ерөнхийлөгч намын бүлгүүдийн аль нэгэнд 15 хоногийн дотор олонхоо бүрдүүлж, Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлэхийг санал болгоно. Хугацаандаа баталж чадаагүй тохиолдолд Ерөнхийлөгч дараагийн намын бүлэгт санал болгоно. Хэрэв хуульд хугацаандаа баталж чадаагүй бол намын бүлгүүд өөрсдийн санаачилгаар 15 хоногийн дотор олонхоо бүрдүүлж, Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлнэ.

Ерөнхийлөгч Ерөнхий сайд болон Засгийн газрын бусад гишүүдийг томилох шийдвэрийг 3 хоногт гаргана. Хэрэв хугацаандаа томилж чадаагүй бол нэр дэвшигчдийг томилогдсон гэж үзнэ.

Хүснэгт 3. Ерөнхийлөгч болон Ерөнхий сайдыг сонгох журам

1. Монгол Улс

	Сонгуулийн хэлбэр	Нэр дэвшүүлэх	Томилдог /Баталдаг субъект	Огцруулах /чөлөөлөх субъект
Ерөнхийлөгч	31.1. Ерөнхийлөгчийн сонгууль хоёр шаттай байна. 31.3. Анхан шатны сонгуульд Монгол Улсын сонгуулийн эрх бүхий иргэд нийтээрээ, чөлөөтэй, шууд сонгох эрхтэй оролцож, Ерөнхийлөгчид нэр дэвшигчийн талаар саналаа нууцаар гаргана. 31.4 Ерөнхийлөгч анхан шатны сонгуульд оролцсон нийт сонгогчийн олонхын санал авсан нэр дэвшигчийг УИХ Ерөнхийлөгчөөр сонгогдсон гэж үзэж бүрэн эрхийг нь хүлээн зөвшөөрсөн хууль гаргана. 31.5. Ерөнхийлөгчид нэр дэвшигчдийн хэн нь ч ийнхүү сонгогчдын олонхын санал аваагүй бол анхны санал хураалтад оролцсон нийт сонгогчийн хамгийн олон санал авсан хоёр хүнийг дахин санал хураалтад оруулна. Дахин санал хураалтаар сонгуульд оролцсон нийт сонгогчийн олонхын санал авсан нэр дэвшигчийг Улсын Их Хурал Ерөнхийлөгчөөр сонгогдсон гэж үзэж бүрэн эрхийг нь хүлээн зөвшөөрсөн хууль гаргана. б. Хэрэв хоёр дахь санал хураалтаар Ерөнхийлөгчид нэр дэвшигчдийн хэн нь ч ийнхүү сонгогчдын олонхын санал аваагүй бол дахин сонгууль явуулна.	31.2. Улсын Их Хуралд суудал бүхий нам дангаараа буюу хамтран Ерөнхийлөгчид тус бүр нэг хүний нэр дэвшүүлнэ.	25.1.Улсын Их Хурал төрийн дотоод, гадаад бодлогын аль ч асуудлыг санаачлан хэлэлцэж болох бөгөөд дараах асуудлыг өөрийн онцгой бүрэн эрхэд хадгалж шийдвэрлэнэ: 5/ Ерөнхийлөгчийг сонгогдсон гэж үзэж бүрэн эрхийг нь хүлээн зөвшөөрсөн хууль гаргах, чөлөөлөх, огцруулах; 31.4.Ерөнхийлөгчийн анхан шатны сонгуульд оролцсон нийт сонгогчийн олонхын санал авсан нэр дэвшигчийг Улсын Их Хурал Ерөнхийлөгчөөр сонгогдсон гэж үзэж бүрэн эрхийг нь хүлээн зөвшөөрсөн хууль гаргана.	35.2.Ерөнхийлөгч тангаргаасаа няцаж Үндсэн хууль, Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийг зөрчөөл Үндсэн хуулийн цэцийн дүгнэлтийг үндэслэн Улсын Их Хурлаар хэлэлцэж чуулганд оролцсон нийт гишүүний дийлэнх олонхын саналаар огцруулна.
Ерөнхий сайд		33.1.2/ Улсын Их Хуралд олонх суудал авсан нам, эвслээс нэр дэвшүүлсэн хүнийг; аль ч нам, эвсэл олонхын суудал аваагүй бол хамгийн олон суудал авсан нам, эвсэл бусад нам, эвсэлтэй зөвшилцөн нэр дэвшүүлсэн хүнийг, хэрэв хамгийн олон суудал авсан нам, эвсэл бусад нам, эвсэлтэй зөвшилцөж Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлж чадаагүй бол Улсын Их Хуралд суудал авсан нам, эвсэл зөвшилцөн олонхоороо нэр дэвшүүлсэн хүнийг Ерөнхий сайдаар томилох саналыг тав хоногийн дотор Улсын Их Хуралд оруулах.	25.1.Улсын Их Хурал төрийн дотоод, гадаад бодлогын аль ч асуудлыг санаачлан хэлэлцэж болох бөгөөд дараах асуудлыг өөрийн онцгой бүрэн эрхэд хадгалж шийдвэрлэнэ: 6/ Ерөнхий сайд, Засгийн газрын гишүүд, хуульд зааснаар Улсын Их Хуралд ажлаа шууд хариуцан тайлагнадаг бусад байгууллагын бүрэлдэхүүнийг томилох, өөрчлөх, огцруулах;	

2. Болеар Улс

Ерөнхийлөгч болон ерөнхийлөгчтэй байна	Сонгуулийн хэлбэр	Нэр дэвшүүлэх	Томилдог /Баталдаг субъект	Огцруулах /чөлөөлөх субъект
Ерөнхийлөгч болон ерөнхийлөгчтэй байна	93.3. Ерөнхийлөгчийн сонгууль нь нийт сонгогчдын талаас илүү хувь нь оролцсоноор хүчин төгөлдөр болох бөгөөд талаас илүү хүчинтэй саналыг авсан нэр дэвшигчийг сонгогдсонд тооцно. 93.4. Ерөнхийлөгчийн сонгуульд нэр дэвшигчдийн аль нь ч олонхын санал аваагүй бол саналаараа тэргүүлсэн хоёр нэр дэвшигч дээр долоо хоногийн дотор дахин санал хураана.	Сонгуулийн тухай хуулийн 6-р зүйл 1/ Ерөнхийлөгч, дэд Ерөнхийлөгчид улс төрийн нам, эвслээс болон бие даагчдын үндэсний нэрсийн жагсаалтаас нэр дэвшүүлнэ.	96. Ерөнхийлөгч болон дэд ерөнхийлөгч нь энэхүү Үндсэн хуулийн 76.2-т заасан тангаргийг Ардын Хурлын өмнө өргөснөөр эрх мэдлээ хэрэгжүүлж эхэлнэ.	103.1 Ерөнхийлөгч болон дэд ерөнхийлөгч нь Үндсэн хууль зөрчих, эх орноосоо урваснаас бусад тохиолдолд өөрсдийн чиг үүргийг хэрэгжүүлэх зорилгоор хийсэн үйлдэлдээ хуулийн харууллага хүлээхгүй. 103.2. Ардын Хурлын гишүүдийн дөрөвний нэгээс доошгүйн саналаар Ерөнхийлөгчийг буруутгах асуудлыг хэлэлцэх бөгөөд нийт гишүүдийн гуравны хоёр нь дэмжсэн бол түүний буруутайг хэмээн үзнэ. 103.3. Үндсэн хуулийн шүүх Ерөнхийлөгч болон дэд ерөнхийлөгчийн эсрэг мэдүүлгийг гарснаас хойш сарын дотор шийдвэрлэнэ. Үндсэн хуулийн шүүхээр Ерөнхийлөгч болон дэд ерөнхийлөгчийг эх орноосоо урвасан, эсхүл Үндсэн хууль зөрчсөн нь тогтоогдовол Ерөнхийлөгч болон дэд ерөнхийлөгчийн бүрэн эрх дуусгавар болно.
Ерөнхий сайд	99-р зүйл 1/Ардын Хурлын бүлгүүдтэй зөвшилцөн, хамгийн олон санал авсан бүлгээс Ерөнхий сайдад нэр дэвшигчид Засгийн газрыг бүрдүүлэхийг үүрэг болгоно. 2/ Нэр дэвшигч сайд нарын зөвлөлийн бүрэлдэхүүнийг 7 өдрийн дотор бүрдүүлж чадаагүй бол Ерөнхийлөгч хоёр дахь бүлгээс нэр дэвшсэн хүнд үүрэг өгнө. 3/ Хоёр дахь нэр дэвшигч өмнөх хэсэгт заасан тогтоосон хугацаанд Засгийн газрыг бүрдүүлж чадаагүй тохиолдолд Ерөнхийлөгч дараагийн бүлэгт Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлэх үүрэг өгнө. 4/ Хэрэв сайд нарын зөвлөлийг амжилттай бүрдүүлбэл нэр дэвшигчийг Ерөнхий сайд болгох саналыг Ардын Хуралд оруулна. 5/ Хэрэв Засгийн газрыг бүрдүүлэх талаар зөвшилцөлд хүрч чадаагүй бол Ерөнхийлөгч Ардын Хурлыг тарааж, сонгуулийг товлон, түр Засгийн газрыг томилно. Ардын Хурлыг тараасан Ерөнхийлөгчийн актаар шинэ сонгуулийн хугацаа тодорхойлогдоно.	84-р зүйл Ардын Хурал нь : 6/ Ерөнхий сайдыг сонгож, огцруулах; Ерөнхий саналаар Сайд нарын зөвлөлийн гишүүдийг томилж, чөлөөлөх; Ерөнхий сайдын саналаар Засгийн газрын бүтэц бүрэлдэхүүнд өөрчлөлт оруулах;	89-р зүйл 1.Ардын Хурлын гишүүдийн тавны нэгээс доошгүй гишүүд Засгийн газарт итгэл үл үзүүлэх тухай санал гаргавал Ардын Хурал санал хураалт явуулна. Ардын Хурлын нийт гишүүдийн дийлэнх олонх нь дэмжсэн тохиолдолд тэдний саналыг хүчинтэйд тооцно. 2. Ардын Хурал Ерөнхий сайд, Засгийн газарт үл итгэх шийдвэр гаргавал Ерөнхий сайд Засгийн газрыг огцруулах тухай өргөдлөө гаргана. 3. Ардын Хурал Засгийн газарт итгэл үзүүлэхээр шийдвэрлэсэн бол уг үндэслэлээр Засгийн газарт итгэл үл үзүүлэх асуудлыг дараагийн 6 сард дахин тавихгүй.	

3. Финланд

	Сонгуулийн хэлбэр	Нэр дэвшүүлэх	Томилдог /Баталдаг субъект	Огцуулах /чөлөөлөх субъект
Ерөнхийлөгч	54-р зүйл Бүгд Найрамдах Ерөнхийлөгчийг бүх нийтийн шууд сонгуулиар 6 жилийн хугацаагаар сонгоно. Сонгуульд талаас дээш хувийн санал авсан нэр дэвшигчийг Ерөнхийлөгчөөр сонгоно. Аль нэг нэр дэвшигч нь олонхын саналыг авч чадаагүй бол хамгийн их санал авсан 2 нэр дэвшигчийн хооронд шинэ сонгууль явуулна. Шинэ шатны сонгуулиар хамгийн их санал авсан нэр дэвшигчийг Ерөнхийлөгчөөр сонгоно. Зөвхөн нэг нэр дэвшигчтэй бол түүнийг сонгууль явуулахгүйгээр Ерөнхийлөгчөөр томилно.	54-р зүйл Ерөнхийлөгчийн сонгуульд нэр дэвшүүлэх эрхийг Парламентад доод тал нь нэг суудал авсан улс төрийн намд олгох ба үүнээс гадна санал өгөх эрх бүхий 20000 иргэний бүлэг нэр дэвшүүлэх эрх эдэлнэ.	55-р зүйл Бүгд Найрамдах Улсын Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийн хугацаа албан тооцогдсоны дараа сарын эхний өдөр эхэлнэ.	55-р зүйл Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийн хугацаа шинээр сонгогдсон Ерөнхийлөгч албан тушаалдаа сонгогдсоноор дуусгавар болно. Ерөнхийлөгч нас барсан, эсхүл Засгийн газар нь Ерөнхийлөгч нь бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэх чадамжгүй гэж үзсэн тохиолдолд шинэ Ерөнхийлөгчийг аль болох түргэн сонгоно.
Ерөнхий сайд		61-р зүйл. Засгийн газрыг бүрдүүлэх Ерөнхий сайдыг сонгохоос өмнө Парламентад төлөөлөл бүхий бүлгүүд Засгийн газрын мөрийн хөтөлбөр болон Засгийн газрын бүтцийг хэлэлцэнэ. Хэлэлцээг үндэслэн, Парламентын спикер болон парламентын бүлгүүдийн саналыг сонссоны үндсэн дээр Ерөнхийлөгч Парламентад Ерөнхий сайдад нэр дэвшигчийг танилцуулна. Нэр дэвшигч нь хангалттай санал аваагүй тохиолдолд, мөн адил журмын дагуу өөр нэр дэвшигчийг дэвшүүлнэ. Хоёр дахь нэр дэвшигч талаас дээш хувийн санал авч чадаагүй тохиолдолд, Ерөнхий сайдын сонгуулийг Парламентын нээлттэй санал хураалтаар явуулна. Ингэсэн тохиолдолд хамгийн их санал авсан этгээдийг Ерөнхий сайдаар сонгоно.	61-р зүйл. П а р л а м е н т Ерөнхий сайдыг сонгох бөгөөд Бүгд Найрамдах Улсын Ерөнхийлөгч тухайн албан тушаалд томилно. Нэр дэвшигчийг Парламентын нийт гишүүдийн талаас дээш хувь нээлттэй санал хураалтаар дэмжсэнээр Ерөнхий сайдаар сонгоно. /финландын 2000 онд батлагдсан Үндсэн хуулиар нэмэлт, өөрчлөлт орсон ⁶ .	64-р зүйл Засгийн газар, эсхүл сайдыг огцуулах Бүгд Найрамдах улсын Ерөнхийлөгч нь Ерөнхий сайд болон сайд нараас үүрэгт ажлаасаа чөлөөлөгдөх хүсэлтийг хүлээж авч шийдвэрлэнэ. Мөн Ерөнхийлөгч нь Ерөнхий сайдын хүсэлтээр сайд нарыг үүрэгт ажлаас нь чөлөөлнө. Хэрвээ Засгийн газар эсхүл сайд нь Парламентын итгэлийг хүлээгээгүй тохиолдолд хүсэлт гаргасан эсэхийг үл харгалзан Ерөнхийлөгч Засгийн газар эсхүл сайдыг огцуулна. Сайд нь Бүгд Найрамдах Улсын Ерөнхийлөгч, эсхүл Парламентын спикерээр сонгогдсон бол түүнийг сонгууль явагдсан өдөр сайдын албан үүргээсээ огцорсонд тооцно.

⁶ <http://www.asgri.co/sites/default/files/documents/NJTCYJXYUTISQLTGTUWLVCDXVPERCE.pdf> Өмнө нь Засгийн газрыг Ерөнхийлөгч шууд томилдог байсныг 2000 оны Үндсэн хуулиар Парламентын ил санал хураалтаар сонгодог болсон.

4. Серб

	Сонгуулийн хэлбэр	Нэр дэвшүүлэх	Томилдог /Баталдаг субъект	Огцруулах /чөлөөлөх субъект
Ерөнхийлөгч	114-р зүйл. Сонгууль Бүгд Найрамдах Улсын Ерөнхийлөгчийг хуульд заасны дагуу шууд, нууц санал хураалтаар сонгоно.	9-р зүйл. Ерөнхийлөгчид улс төрийн нам, эвсэл, эсхүл иргэний бүлгээс нэр дэвшүүлэх эрхтэй байна. 10-р зүйл. Ерөнхийлөгчид нэр дэвшигчийг дэмжиж доод тал нь 10000 гарын үсэг зурж шүүхээр баталгаажуулснаар дэвшүүлнэ.		117-р зүйл Ерөнхийлөгч нь өөрийн хүсэлтээр огцрох хүсэлтээ ард нийтэд болон Парламентын даргад мэдэгдэнэ. 116-р зүйл Бүгд Найрамдах Улсын Ерөнхийлөгч нь огцрох өргөдлөө Парламентын даргад гаргана. 118-р зүйл Парламентын гишүүдийн 2/3-аас доошгүй саналаар Ерөнхийлөгчийг Үндсэн хуулийг зөрчсөн тухай үндэслэлээр огцруулна. Ерөнхийлөгчийг огцруулах тухай асуудлыг Парламентын гишүүдийн 2/3-аас доошгүй саналаар гаргаж болно.
Ерөнхий сайд		127-р зүйл Ерөнхийлөгч нь нэр дэвшигчдийн жагсаалтад төлөөлөгчдийн өгсөн саналыг харгалзан үзсэний үндсэн дээр Үндэсний Ассамблейд Ерөнхий сайдыг нэр дэвшүүлнэ.	127-р зүйл Ерөнхий сайдад нэр дэвшигч нь Үндэсний Ассамблейд Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр болон Засгийн газрын бүтцийг танилцуулна. Үндэсний Ассамблей нь Ерөнхий сайд, Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр болон Засгийн газрын бүтцийг хамтад нь сонгоно. Засгийн газрыг Үндэсний Ассамблейн нийт гишүүдийн олонхын саналаар томилно.	133-р зүйл Засгийн газрын гишүүн нь огцрох тухай өргөдлөө Ерөнхий сайдад өргөн барьж болно. Ерөнхий сайд нь сайдын огцрох тухай хүсэлтийг Үндэсний Ассамблейн даргад өргөн барих ба хамгийн ойрын хуралдах Үндэсний Ассамблейн хуралдаанаар хэлэлцэнэ. Ерөнхий сайд нь Засгийн газрын гишүүнийг албан тушаалаас нь огцруулах тухай хүсэлтийг Үндэсний Ассамблейд өргөн мэдүүлэх ба огцруулах тухай асуудлыг дараагийн хуралдаанаар хэлэлцэж, нийт гишүүдийн олонхын саналаар шийдвэрлэнэ.

5. Чрна Гора

Ерөнхийлөгч	Сонгуулийн хэлбэр	Нэр дэвшүүлэх	Томилдог /Баталдаг субъект	Огцруулах /чөлөөлөх субъект
	96-р зүйл. Сонгууль Чрна Горы улсын Ерөнхийлөгчийг нийтийн сонгуулиар шууд, нууц санал хураалтаар сонгоно. Сүүлийн 15 жилийн дотор доод тал нь 10 жил Чрна Гора улсад оршин сууж буй Чрна Гора улсын иргэнийг Ерөнхийлөгчөөр сонгож болно. Парламентын спикер нь Ерөнхийлөгчийн сонгуулийг зарлана.	Ерөнхийлөгчийн сонгуулийн тухай хууль 2007 4-р зүйл. Ерөнхийлөгчид улс төрийн нам, эсхүл нийт сонгогчдын 1.5%-тай тэнцэх иргэний гарын үсэг зурсныг үндэслэн бүлэг хүмүүс нэр дэвшүүлж болно. Нэг нам, эсхүл иргэний бүлэг нь нэг л нэр дэвшигчийг дэвшүүлэх эрх эдэлнэ. Хоёр буюу түүнээс дээш улс төрийн нам нь хамтран нэр дэвшүүлж болно.	Ерөнхийлөгчийн сонгуулийн тухай хууль 2007 17-р зүйл Чрна Горы улсын Ерөнхийлөгчийг сонгогчдын талаас дээш хувийн санал дэвшигч хангалттай санал авч чадаагүй нөхцөлд, 14 хоногийн дараа хоёр дахь шатны сонгуулийг хамгийн олон санал авсан хоёр нэр дэвшигчийн хооронд явуулна. Хоёр дахь шатны сонгуулиар хамгийн олон санал авсан нэр дэвшигчийг сонгоно.	98-р зүйл. Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийн хугацаа дуусгавар болох Ерөнхийлөгчийг бүрэн эрхийн хугацаа нь дуусгавар болсон, эсхүл бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэх боломжгүй болсны улмаас огцрох өргөдлөө өгсөн, эсхүл импичментээр огцруулна. Ерөнхийлөгч нь Үндсэн хуулийг зөрчсөний төлөө хариуцлага хүлээнэ. Парламент нь Ерөнхийлөгчийн Үндсэн хуулийг зөрчсөн эсхийг тогтоход 25-аас доошгүй Парламентын гишүүдийн саналаар хэлэлцэнэ. Үндсэн хуулийн шүүх нь Ерөнхийлөгчийг Үндсэн хуулийг зөрчсөн эсхийг тогтоож, шийдвэрээ Парламент болон Ерөнхийлөгчид нэн даруй танилцуулна. Үндсэн хуулийг зөрчсөн нь тогтоодсон тохиолдолд Парламент Ерөнхийлөгчийн огцруулна.
Ерөнхий сайд		103-р зүйл. Сонгууль Чрна Горы улсын Ерөнхийлөгч нь Парламентыг сонгогдсоноос хойш 30 хоногийн дотор нэр дэвшигчийг санал болгоно. Ерөнхий сайдад нэр дэвшигч нь Парламентад мөрийн хөтөлбөр болон Засгийн газрын бүтцийг танилцуулна. Парламент нь нэгэн зэрэг нэр дэвшигчийн мөрийн хөтөлбөр болон Засгийн газрын бүтцийг шийдвэрлэнэ.		105-р зүйл. Засгийн газрыг огцруулах болон импичмент Засгийн газар болон засгийн газрын гишүүн нь үүрэгт ажлаасаа огцорч болно. Ерөнхий сайд огцорсноор Засгийн газрыг огцорсонд тооцно. Ерөнхий сайд Парламентад Засгийн газрын гишүүнийг огцруулах хүсэлт тавьж болно. 107-р зүйл. Итгэл үл үзүүлэх. Парламент нь засгийн газарт итгэл үзүүлэх эсэх асуудлаар санал хураалт явуулж болно. Засгийн газарт итгэл үзүүлэх эсэх асуудлыг доод тал нь 27 парламентын гишүүний саналаар гаргана. Хэрэв Парламент нь Засгийн газарт итгэл үзүүлсэн тохиолдолд, санал гаргасан гишүүд 90 хоногийн дотор дахин итгэл үзүүлэх эсэх талаар санал оруулах эрхгүй байна.

6. Хореат

Ерөнхийлөгч	Сонгуулийн хэлбэр	Нэр дэвшүүлэх	Томилдог /Баталдаг субъект	Огцруулах /чөлөөлөх субъект
Ерөнхийлөгч	95-р зүйл. Ерөнхийлөгч нь 5 жилийн хугацаагаар бүх нийтийн шууд сонгуулийн үндсэн дээр нууц санал хураалтаар сонгогдоно. Сонгогчдын олонхын санал авсан нэр дэвшигч Ерөнхийлөгчөөр сонгогдоно. Хэн ч олонхын санал аваагүй тохиолдолд сонгуулийг 14 хоногийн дараа дахин явуулна. Эхний сонгуулиар хамгийн их санал авсан 2 нэр дэвшигч дараагийн сонгуульд оролцох эрхтэй.	Хорват Улсын Ерөнхийлөгчийн сонгуулийн тухай хууль. 7-р зүйл. Бүгд Найрамдах Хорват Улсын Ерөнхийлөгчид нэр дэвшигч нь Хорват улсад бүртгэлтэй улс төрийн нам болон бие даагч нэр дэвшигч байна. 2 болон түүнээс дээш улс төрийн нам 1 нэр дэвшигчдийг дэвшүүлж болно. 8-р зүйл. Бүгд Найрамдах Хорват Улсын Ерөнхийлөгчид нэр дэвшигч нь сонгогчдоос наад зах нь 10000 гарын үсэг цуглуулж байж нэр дэвших эрхтэй болно.	Хорват Улсын Ерөнхийлөгчийн сонгуулийн тухай хууль. 49-р зүйл. Бүгд Найрамдах Хорват Улсын Ерөнхийлөгч нь ажил үүргээ хүлээн авсан өдрөө Хорватын Үндсэн хуулийн шүүхийн өмнө тангараг өргөснөөр бүрэн эрх нь хэрэгжиж эхэлнэ.	105-р зүйл. Бүгд Найрамдах Хорват Улсын Ерөнхийлөгчийг үүргээ гүйцэтгэж байхдаа Үндсэн хуулийг зөрчсөн гэж үзвэл Парламентын гишүүдийн 2/3-ийн саналаар огцруулах саналыг Үндсэн хуулийн шүүхэд оруулна. Үндсэн хуулийн шүүх нийт шүүгчдийн 2/3-ийн саналаар Бүгд Найрамдах Хорват Улсын Ерөнхийлөгчийг огцруулах асуудлыг 30 хоногийн дотор шийдвэрлэнэ. Хэрвээ Үндсэн хуулийн шүүх Ерөнхийлөгчийг үндсэн хууль зөрчсөн гэж үзвэл Ерөнхийлөгч албан үүргээсээ чөлөөлөгдөнө.
Ерөнхий сайд		98-р зүйл. 3/ Ерөнхийлөгч нь намуудын Парламентад авсан суудлын тоог харгалзан парламентын гишүүдийн олонхын итгэлийг хүлээсэн Ерөнхий сайдад нэр дэвшигчид Засгийн газар байгуулах эрх олгоно.	110-р зүйл. Ерөнхийлөгчөөс Засгийн газрыг бүрдүүлэх эрх олгосон нэр дэвшигч нь Засгийн газрын гишүүдийн нэрийг дэвшүүлнэ. Засгийн газрыг бүрдүүлмэгц, эсвэл Засгийн газрыг бүрдүүлэх эрх олгогдсоноос хойш 30 хоногийн дотор Ерөнхий сайд танхимаа бүрдүүлж, мөрийн хөтөлбөрөө Парламентад танилцуулж, итгэл үзүүлэх эсэх асуудлыг Парламентад оруулна. Парламентын нийт гишүүдийн олонхын саналаар Ерөнхий сайд болон Засгийн газарт итгэл үзүүлэхийг дэмжвэл Засгийн газрын бүрэн эрх хэрэгжиж эхэлнэ. Засгийн газарт итгэл үзүүлэх эсэх асуудлаар Парламентын гаргасан шийдвэрийг үндэслэн Ерөнхийлөгч Ерөнхий сайдыг томилж, Парламентын дарга давахар гарын үсэг зурна. Ерөнхий сайд Засгийн газрын гишүүдийг томилох шийдвэрийг гаргаж, парламентын дарга давахар гарын үсэг зурж баталгаажуулна. Ерөнхий сайд болон Засгийн газрын гишүүд Парламентад тангараг өргөнө.	116-р зүйл. Ерөнхий сайд, Засгийн газар, Засгийн газрын гишүүдийг огцруулах асуудлыг Парламентын гишүүдийн 1/5 саналаар оруулж парламент дэмжвэл Засгийн газар огцроно. Парламент дээрх асуудлыг 30 хоногийн дотор шийдвэрлэнэ. Засгийн газрыг огцруулах асуудлыг парламентын гишүүдийн олонх дэмжээгүй бол дээрх асуудлаар 6 сарын дотор дахин авч хэлэлцэхгүй.

			111-р зүйл. Засгийн газрыг байгуулах эрх олгогдсоноос хойш 30 хоногийн дотор Засгийн газрыг бүрдүүлж чадаагүй, эсхүл Парламентаас Засгийн газарт итгэл үзүүлэх боломжгүй гэж үзвэл Ерөнхийлөгч Засгийн газрыг бүрдүүлэх хугацааг 30 хүртэлх хоногоор сунгаж болно. Энэ хугацаанд бүрдүүлж чадаагүй бол Ерөнхийлөгч Засгийн газрыг байгуулах эрх бүхий этгээдэд өөр нэр дэвшигчийг нэр дэвшүүлнэ.	
--	--	--	---	--

7. Исланд

	Сонгуулийн хэлбэр	Нэр дэвшүүлэх	Томилдог /Баталдаг субъект	Огцируулах /чөлөөлөх субъект
Ерөнхийлөгч	2-р зүйл. Ерөнхийлөгч нь бүх ард түмнээс сонгогдоно. 5-р зүйл. Ерөнхийлөгч болон Улсын Их Хурал нь бүх нийтийн, шууд санал хураалтаар сонгогдоно. Хэрэв олон нэр дэвшигч өрсөлдөж байгаа тохиолдолд олонхын санал авсан нэр дэвшигч, нэг нэр дэвшигч дэвшсэн бол түүнийг санал хураалтгүйгээр сонгоно.	5-р зүйл. Ерөнхийлөгчид нэр дэвшигч нь 1500-с багагүй, 3000-с ихгүй сонгогчдын дэмжлэг авснаар нэр дэвшинэ. Хэрэв олон нэр дэвшигч өрсөлдөж байгаа тохиолдолд олонхын санал авсан нэр дэвшигч, нэг нэр дэвшигч нэр дэвшсэн тохиолдолд түүнийг санал хураалтгүйгээр сонгогдсонд тооцно.		
Ерөнхий сайд				15-р зүйл. Ерөнхийлөгч нь сайд нарыг томилж, чөлөөлнө. Сайдын тоо болон эрх үүргийг тогтоож, хариуцлага хүлээлгэнэ.

8. Сингапур

	Сонгуулийн хэлбэр	Нэр дэвшүүлэх	Томилдог /Баталдаг субъект	Огцруулах /чөлөөлөх субъект
Ерөнхийлөгч	20-р зүйл. 1.Бүх нийтийн шууд сонгуулиар 6 жилээр сонгодог. Ерөнхий сайд нь Ерөнхийлөгчид нэр дэвшүүлэх товыг зарлана, Нэр дэвшүүлэх өдөр зөвхөн нэг нэр дэвшигч материал агуулсан бол, түүнийг Ерөнхийлөгчөөр сонгогдсоноор зарлаж сонгуулиар нэр дэвшигч байгаа тохиолдолд сонгууль зарлаж сонгуулиар хамгийн олон санал авсан нэр дэвшигчийг Ерөнхийлөгчөөр сонгоно.	19-р зүйл. Ерөнхийлөгчид нэр дэвшигч нь дараах болзлыг хангасан байна. Үүнд: • Сингапур Улсын иргэн байх • 45-с дээш насны сонгогчдын нэрсийн жагсаалтад бүртгүүлсэн байх, • Сингапур улсад нийтдээ 10-с доошгүй жил оршин суусан байх • 45-р зүйлд заасан нөхцөлийг хангаагүй байх /Ерөнхийлөгчийн албан тушаалд харшлах нөхцөлүүд/ • Сонгуулийн хорооноос тавигдах ёс зүйн болзлыг хангасан байх • Нэр дэвших үедээ аль нэг намыг гишүүн бус байна • 3 жилээс дээш хугацаагаар дараах албан тушаалыг хашсан байх /Сайд, Дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч, Спикер, Ерөнхий прокурор, Нийтийн албаны комиссын дарга, Ерөнхий аудитор, Ерөнхий нягтлан бодогч эсхүл ТБНД, 22А-д заасан төрийн зөвлөлийн дарга, эсхүл ерөнхий захирал, 100 сая ам.доллараас дээш хөрөнгө бүхий компанийн ТУЗ-ын дарга, эсхүл ерөнхий захирал, эсхүл дээрхтэй төстэй төрийн эсхүл хувийн байгууллагад, дээрхтэй төстэй албан тушаал эрхэлж байсан • Ерөнхийлөгчийн үүргийг гүйцэтгэхэд шаардагдах санхүүтэй холбоотой асуудлыг удирдаж, зохион байгуулах туршлагатай байх	20-р зүйл Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийн хугацаа нь албан үүргээ хүлээн авснаас хойш 6 жил байна. Шинээр Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийн хугацаа нь өмнөх Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийн хугацаа дууссан, эсхүл Ерөнхийлөгчийн албан тушаал эзгүй байгаа тохиолдолд сонгууль явагдсаны дараачийн өдөр эхэлнэ. Ерөнхийлөгч нь албан үүргээ хүлээж авахдаа Дээд шүүхийн ерөнхий шүүгч, эсхүл Дээд шүүхийн бусад шүүгчийг байлцуулж, тангараг өргөнө.	
Ерөнхий сайд		25-р зүйл. Ерөнхий сайдыг томилох Ерөнхийлөгч Парламентын гишүүдийн олонхын итгэлийг хүлээх чадвартай гэж үзсэн Парламентын гишүүнийг Ерөнхий сайдаар томилох бөгөөд Ерөнхий сайдын зөвлөснөөр Парламентын гишүүд дундаас сайд нарыг томилно. Ингэхдээ Парламент тасран үед томилгоо хийхдээ өмнөх Парламентын гишүүнийг томилж болох ба тэрээр шинэ Парламентын анхны хуралдаан явагдсанаас хойш, тухайн Парламентын гишүүн бус нөхцөлд албан үүргээ үргэлжлүүлэх эрхгүй байна. Энэхүү зүйлд заасан томилгоог Ерөнхийлөгч хийх бөгөөд төрийн тамгаар баталгаажуулна.	26-р зүйл. А. Ерөнхий сайд огцрох тухай өргөдлөө Ерөнхийлөгчид бичгээр гаргасан, эсхүл Б. Ерөнхийлөгч өөрийн бүрэн эрхийн хүрээнд Ерөнхий сайдыг Парламентын олонхын итгэлийн хүлээхгүй байна гэж үзсэн тохиолдолд, 2А. Ерөнхий сайдаас бусад сайд нар дараах нөхцөлд огцруулна: Ерөнхийлөгч Ерөнхий сайдын зөвлөсний дагуу сайдыг тухайн албан тушаалаас нь албан ёсоор огцруулах тухай шийдвэр гаргасан.	

9. Словак

	Сонгуулийн хэлбэр	Нэр дэвшүүлэх	Томилдог /Баталдаг субъект	Огцируулах /чөлөөлөх субъект
Ерөнхийлөгч	101-р зүйл. 2/ Ерөнхийлөгчийг Словакийн иргэд шууд сонгуулиар нууц санал хураалтаар таван жилийн хугацаатай сонгоно. 4/ Нийт сонгогчдын талаас илүү хувийн санал авсан нэр дэвшигч Ерөнхийлөгчөөр сонгогдоно. Хэрвээ аль ч нэр дэвшигч сонгогчдын тухайлан заасан хэмжээний олонхын саналыг авч чадахгүй бол хоёр дахь санал хураалтыг 14 өдрийн дотор зохион байгуулна.	(3) Ерөнхийлөгчид нэр дэвшигчийг Парламентын 15-аас цөөнгүй гишүүд эсхүл Словак улсын Үндэсний зөвлөлийн сонгуулийн эрх бүхий 15000-аас доошгүй иргэдийн гарын үсэг бүхий санал өргөх үндсэн дээр дэвшүүлнэ. Сонгуулийн тов гаргасан өдрөөс хойш 21 өдрийн дотор нэр дэвшигчийн нэрийг Словак улсын Үндэсний зөвлөлийн даргад өргөн барина.	(7) Сонгогдсон нэр дэвшигч тангараг өргөснөөр Ерөнхийлөгчийн албаны эрх үүрэг нь эхэлнэ. Тэрээр өмнөх Ерөнхийлөгчийн албан хугацаа дуусгавар болох өдрийн үдээс өмнө Словак улсын Үндэсний зөвлөлийн өмнө Үндсэн хуулийн шүүхийн тэргүүний удирдлагаар тангараг өргөнө.	106-р зүйл. 1/ Ерөнхийлөгчийг хугацаанаас нь өмнө бүх нийтийн санал хураалтаар эгүүлэн татаж болно. Ерөнхийлөгчийг эгүүлэн татах тухай бүх нийтийн санал асуултыг Словак улсын Үндэсний зөвлөлийн дарга Словак улсын Үндэсний зөвлөлийн бүх гишүүдийн тавны гуравас багагүй хувь эзлэх олонхын санал бүхий шийдвэрт үндэслэн зарлана. 2/ Хэрвээ эрх бүхий сонгогчдын талаас илүү хувь нь түүнийг эгүүлэн татах санал өгвөл Ерөнхийлөгчийг эгүүлэн татна.
Ерөнхий сайд		110-р зүйл. Ерөнхий сайдыг Ерөнхий чөлөөлнө. 111-р зүйл. Ерөнхий сайдын санал болгосноор Ерөнхийлөгч Засгийн газрын гишүүдийг томилж, чөлөөлөх ба тэдэнд яамдыг удирдах бүрэн эрх олгоно.		115-р зүйл. 1/ Хэрвээ Словак улсын Үндэсний зөвлөл итгэл үл үзүүлэх санал хурааж баталбал, эсхүл Засгийн газрын итгэл үзүүлэх саналын хүсэлтийг хүлээн аваагүй бол Словак улсын Ерөнхийлөгч Засгийн газрыг эгүүлэн татна. 116-р зүйл. 2/ Засгийн газрын гишүүн нь огцрох хүсэлтээ Словак улсын Ерөнхийлөгчид өргөн барина. 4/ Засгийн газрын хэн нэгэн гишүүнийг эгүүлэн татах тухай саналыг Ерөнхий сайд Ерөнхийлөгчид өргөн барьж болно. 6/ Хэрвээ Словак улсын Үндэсний зөвлөлөөс Ерөнхий сайдад итгэл үл үзүүлэх санал гарган баталбаас Словак улсын ерөнхийлөгч түүнийг эгүүлэн татна. Ерөнхий сайдыг эгүүлэн татах нь Засгийн газрыг татан буулгаж буй хэрэг мөн.

10. Турк

	Сонгуулийн хэлбэр	Нэр дэвшүүлэх	Томилдог /Баталдаг субъект	Огцируулах /чөлөөлөх субъект
Ерөнхийлөгч	102-р зүйл. 1/ Ерөнхийлөгчид бүх нийтийн сонгуулиар нийт сонгогчдын үнэмлэхүй олонхын санал авсан нэр дэвшигч сонгогдоно. 2/ Хэрвээ анхны санал хураалтаар үнэмлэхүй олонхын санал аваагүй бол 2 дахь ням гаригт нь 2 дахь шатны санал хураалтыг зохион байгуулна. 2 дахь санал хураалтад эхний санал хураалтаар хамгийн их санал авсан нэр дэвшигч нь Ерөнхийлөгчөөр сонгогдоно.	101-р зүйл. Улсын Ерөнхийлөгчөөр Туркийн Их Чуулган гишүүд дотроосоо 40 нас хүрсэн, дээд боловсролтой гишүүнийг, эсхүл Туркийн иргэд дундаас эдгээр шаардлагудыг хангасан, депутатаар сонгогдох шаардлагыг хангасан иргэнийг сонгоно. Ингэхдээ дээрх шаардлага хангасан иргэнийг чуулганы доод тал нь 20 гишүүний бичгээр илэрхийлсэн саналыг үндэслэн нэр дэвшүүлнэ.	103-р зүйл. Ерөнхийлөгч нь Үндэсний зөвлөлийн өмнө тангараг өргөнө.	105-р зүйл. Ерөнхийлөгчийг Туркийн Үндэсний Их Чуулганы бүх гишүүдийн гуравны нэгээс доошгүй саналаар, эсхүл бүх гишүүдийн дөрөвний гуравас доошгүйн шийдвэрээр эх орноосоо урвасан хэмээн үзвэл огцруулж болно.
Ерөнхий сайд		109-р зүйл. Сайд нарын зөвлөл нь Ерөнхий сайд болон сайд нараас бүрдэнэ. Ерөнхийлөгч нь Ерөнхий сайдыг Үндэсний Их хурлын гишүүд дундаас томилно. Сайд нарын Зөвлөл нь Ерөнхий сайд болон сайд нараас бүрдэнэ. Ерөнхий сайд нь сайд нарыг Үндэсний Их хурлын гишүүд дундаас, эсхүл Үндэсний Их хурлын гишүүнд тавигдах шаардлагыг хангасан этгээдийг томилгох бөгөөд шаардлагатай гэж үзсэн тохиолдолд Ерөнхийлөгч нь Ерөнхий сайдын санал болгосны дагуу үүрэгт ажлаас нь чөлөөлж болно.		

11. Македон

	Сонгуулийн хэлбэр	Нэр дэвшүүлэх	Томилдог /Баталдаг субъект	Огцируулах /чөлөөлөх субъект
Ерөнхийлөгч	80-р зүйл. Ерөнхийлөгчийг ард нийтийн шууд сонгуулиар, нууд санал хураалтаар 5 жилийн хугацаатай сонгоно.			87-р зүйл. Ерөнхийлөгч эрхээ хэрэгжүүлэхдээ Үндсэн хууль, бусад хуулийг зөрчөөл хариуцлага хүлээнэ. Ерөнхийлөгчид хариуцлага тооцох санаачилгыг Хурал нийт бүрэлдэхүүнийхээ 2/3-ын саналаар, хариуцлага тооцох шийдвэрийг Үндсэн хуулийн цэц гаргана.
Ерөнхий сайд		84-р зүйл. Ерөнхийлөгч Засгийн газрыг бүрдүүлэх эрхийг Ерөнхий сайдад олгоно. 90-р зүйл. Хурал бүтэц зохион байгуулалтынхаа асуудлыг шийдэж дууссаны дараа 10 хоногт багтаж Ерөнхийлөгч нь Засгийн газрыг байгуулах эрхийг сонгуульд ялж хуралд олонх болсон нам зэвсэгд, эсхүл нам эвслийн санал болгосон нэр дэвшигч [Ерөнхий сайд болох]-д олгоно.		

12. Кыргызстан

	Сонгуулийн хэлбэр	Нэр дэвшүүлэх	Томилдог /Баталдаг субъект	Огцируулах /чөлөөлөх субъект
Ерөнхийлөгч	61-р зүйл. Ерөнхийлөгч нь ард нийтийн сонгуулиар, 6 жилийн хугацаатай сонгогдоно. (Ерөнхийлөгчийг улируулан сонгохгүй.)	62-р зүйл. Ерөнхийлөгчид нэр дэвшигчийн тоог хязгаарлахгүй. 30000 дэмжигчийн гарын үсэг цуглуулсан хүн Ерөнхийлөгчид нэр дэвшигчээр бүртгэгдэх боломжтой.		66-69-р зүйл. 1/ өөрийн хүсэлтээр 2/ эрүүл мэндийн шалтгаанаар 3/ гэм буруутай нь тогтоогдсон бол Ерөнхийлөгчийг буруутгах үндэслэлийг Жогорку Кенеш гаргахдаа "тусгай комиссын дүгнэлтэд үндэслэх" ба огцируулах саналыг түүний нийт бүрэлдэхүүний 2/3 –с багагүй хэсэг нь "дэмжсэн" байх шаардлагатай;
		84-р зүйл. 1. Жогорку Кенешт талаас илүү суудал авсан бүлэг, эсвэл эвслийн бүлэг нь анхны хуралдаанаас хойш 15 хоногийн дотор Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлнэ. Ерөнхий сайдад нэр дэвшигч Засгийн газрын хөтөлбөр, бүтэц, бүрэлдэхүүнийг Жогорку Кенешт санал болгоно. 84.2 Хэрэв Жогорку Кенеш нь Засгийн газрыг хугацаандаа баталж чадаагүй бол, эсвэл сонгуулийн дүнд аль ч улс төрийн нам талаас илүү тооны суудал аваагүй бол Ерөнхийлөгч намын бүлгүүдийн аль нэгэнд 15 хоногийн дотор олонхоо бүрдүүлж, Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлэхийг санал болгоно. 84.3 Хугацаандаа баталж чадаагүй тохиолдолд Ерөнхийлөгч дараагийн намын бүлэгт санал болгоно. 84.4 Мөн хугацаандаа баталж чадаагүй бол намын бүлгүүд өөрсдийн санаачилгаар 15 хоногийн дотор олонхоо бүрдүүлж, Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлнэ.	84-р зүйл. 5. Ерөнхийлөгч Ерөнхий сайд болон Засгийн газрын бусад гишүүдийг томилох шийдвэрийг 3 хоногт гаргана. Хэрэв хугацаандаа томилж чадаагүй бол нэр дэвшигчдийг томилгогдсон гэж үзнэ. 84.6 Хэрэв парламент Үндсэн хуульд заасны дагуу Засгийн газрын хөтөлбөр, бүтэц, бүрэлдэхүүнийг баталж чадаагүй бол Ерөнхийлөгч хугацаанаас өмнө Жогорку Кенеш (парламент)-ийн сонгуулийн зарлана.	

Хоёр. Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийг зарим орны Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхтэй харьцуулсан байдал

Энэхүү бүлэгт Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн хуулиар тогтоосон бүрэн эрхийг Болгар, Исланд, Кыргызстан, Македон, Сингапур, Серб, Словак, Турк, Финланд, Хорват, Чрна Гора зэрэг 11 орны Үндсэн хууль болон холбогдох бусад хуулиар хэрхэн зохицуулсан талаар харьцуулан хүснэгтээр харууллаа.

Тайлбар:

- Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийн холбогдох зүйл, заалт нь дээр дурдсан 11 орны Ерөнхийлөгчид Үндсэн хууль болон бусад хуулиар олгогдсон тохиолдолд (+),
- хэрэв уг бүрэн эрх олгогдоогүй бол (-),
- Үндсэн хууль болон бусад хуулиар ижил төстэй хуулийн зохицуулалт байхгүй бол (□),
- бусад байгууллага, субъектүүдтэй хамтран хэрэгжүүлж байгаа бол (+3),
- дангаараа хэрэгжүүлдэг (+Д)

гэсэн тэмдэглэгээгээр тус тус орууллаа.

2.1. Монгол Улсын болон зарим орны Ерөнхийлөгчийн бие даан хэрэгжүүлдэг бүрэн эрхийн харьцуулалт

Хүснэгт 4. Монгол Улсын болон зарим орны Ерөнхийлөгчийн бие даан хэрэгжүүлдэг бүрэн эрхийг харьцуулсан тойм

№	Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн үндсэн бүрэн эрх	Болгар	Финланд	Серби	Чрна Гора	Хорват	Исланд	Сингапур	Словак	Турк	Македон	Кыргызстан
1	26. Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурлын гишүүн, Засгийн газар хууль санаачлах эрх эдэлнэ.	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-
2	27. 3. Улсын Их Хурлын гишүүдийн гуравны нэгээс дээшихийн шаардсанаар, эсхүл Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурлын даргын санаачилгаар ээлжит бус чуулган чуулж болно.	+	-	-	+	+	+	*	-	+	□	+
3	27. 4. Улсын Их Хурлын анхдугаар чуулганыг сонгууль явуулсан өдрөөс хойш гуч хоногийн дотор Ерөнхийлөгч, бусад чуулганыг Улсын Их Хурлын дарга товлон зарлана.	+	-	-	-	+	+	*	+	-	+	-
4	31. 7. Ерөнхийлөгчийг зөвхөн нэг удаа улируулан сонгож болно.	+	+	+	+	+	□	□	-	+	+	-
5	33.1. 6/ Монгол Улсад суух гадаад улсын бүрэн эрхт төлөөлөгчийн газрын тэргүүний итгэмжлэх, эгүүлэн татах жуух бичгийг хүлээн авах;	+	+	+	+	+	-	-	+	+	+	+
6	33.1. 7/ улсын цол, цэргийн дээд цол хүртээх, одон, медалиар шагнах;	+	+	+	+	+	□	□	+	□	+	+
7	33.1. 8/ уучлал үзүүлэх;	+	+	+	+	+	+	+3	+	+	+	+
8	33.1. 9/ Монгол Улсын харьяат болох, харьяатаас гарах, тус улсад орогнох эрх олгох асуудлыг шийдвэрлэх;	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+
9	33.1. 10/ Монгол Улсын үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийг тэргүүлэх;	+	□	+	+	+	□	□	□	+	+	+
10	33.1. 11/ бүх нийтийн буюу хэсэгчилсэн цэргийн дайчилгаа зарлах;	+3	+3	□	□	□	□	-	+3	□	□	-
11	33.2. Ерөнхийлөгч Монгол Улсын зэвсэгт хүчний ерөнхий командлагч байна.	+	+	+	+	-	□	□	+	+	+	+
12	65. 1. Үндсэн хуулийн цэц есөн гишүүнээс бүрдэнэ. Тэдгээрийн гурвыг Улсын Их Хурал, гурвыг Ерөнхийлөгч, гурвыг Улсын дээд шүүхийн санал болгосноор Улсын Их Хурал зургаан жилийн хугацаагаар томилно.	+	-	+	-	-	-	+3	+	+	-	+
13	33.4. Ерөнхийлөгчид тодорхой бүрэн эрхийг зөвхөн хуулиар олгож болно.	□	+	-	+	-	□	-	+	+	+	+

□-Үндсэн хууль, холбогдох бусад хуульд ижил, төстэй заал тусгээгдээгүй.

2.2. Монгол Улсын болон зарим орны Ерөнхийлөгчийн хамтран хэрэгжүүлдэг бүрэн эрхийн харьцуулалт

Хүснэгт 5. Монгол Улсын болон зарим орны Ерөнхийлөгчийн хамтран хэрэгжүүлдэг бүрэн эрхийг харьцуулсан тойм

№	Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрх	Болгар	Финланд	Серб	Чрна Гора	Хорват	Исланд	Сингапур	Словак	Турк	Македон	Кыргызстан
1	33.1. 1/ Улсын Их Хурлын баталсан хууль, бусад шийдвэрт бүхэлд нь буюу зарим хэсэгт нь хориг тавих. Ерөнхийлөгчийн тавьсан хоригийг Улсын Их Хурлаар хэлэлцэж, чуулгаар оролцсон нийт гишүүний гуравны хоёр нь хүлээж аваагүй бол уг хууль, шийдвэр хүчин төгөлдөр хэвээр үлдэнэ;	+	-	-	-	□	-	+3	-	+	-	-
2	33.1. 2/ Улсын Их Хуралд олонх суудал авсан нам, эвслээс нэр дэвшүүлсэн хүнийг; аль ч нам, эвсэл олонхын суудал аваагүй бол хамгийн олон суудал авсан нам, эвсэл бусад нам, эвсэлтэй зөвшилцөн нэр дэвшүүлсэн хүнийг; хэрэв хамгийн олон суудал авсан нам, эвсэл бусад нам, эвсэлтэй зөвшилцөж Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлж чадаагүй бол Улсын Их Хуралд суудал авсан нам, эвсэл зөвшилцөн олонхиороо нэр дэвшүүлсэн хүнийг Ерөнхий сайдаар томилох саналыг тав хоногийн дотор Улсын Их Хуралд оруулах;	+	+	+	-	+	+	Д	+	+	+	+
3	33.1. 3/ өөрийн бүрэн эрхэд хамаарах асуудлаар Засгийн газарт чиглэл өгөх. Энэ талаар Ерөнхийлөгч зарлиг гаргавал түүнд Ерөнхий сайд гарын үсэг зурснаар хүчин төгөлдөр болно;	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□
4	33.1. 4/ гадаад харилцаанд улсаа бүрэн эрхтэй төлөөлж, Улсын Их Хуралтай зөвшилцөн Монгол Улсын нэрийн өмнөөс олон улсын гэрээ байгуулах;	+	+	+	+	+3	+	□	+3	+	+	+3
5	33.1. 5/ Монгол Улсаас гадаад улсад суух бүрэн эрхт төлөөлөгчийн газрын тэргүүнийг Улсын Их Хуралтай зөвшилцөн томилох буюу эгүүлэн татах;	+	+	+	+	+	□	□	+	+	+	+3
6	33.1. 12/ Үндсэн хуулийн хорин тавдугаар зүйлийн 2, 3 дахь хэсэгт заасан онцгой нөхцөл бий болбол Улсын Их Хурлын чуулганы чөлөө цагт, хойшуулшгүй тохиолдолд улсын нийт нутаг дэвсгэрт буюу зарим хэсэгт нь онц болон дайны байдал зарлах, түүнчлэн цэрэг хөдөлгөх захирамж өгөх. Онц байдал, дайны байдал зарласан Ерөнхийлөгчийн зарлигийг Улсын Их Хурал уул зарлиг гарснаас хойш долоо хоногийн дотор хэлэлцэж батлах буюу хүчингүй болгоно. Хэрэв Улсын Их Хурал шийдвэр гаргаагүй бол уул зарлиг хүчингүй болно.	-	+3	-	-	-	□	□	-	-	+3	+
7	51. 2. Шүүхийн ерөнхий зөвлөлөөс Улсын дээд шүүхийн шүүгчдийг Улсын Их Хуралд танилцуулснаар, бусад шүүхийн шүүгчдийг Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн санал болгосноор тус тус Ерөнхийлөгч томилно. Ерөнхий шүүгчийг Улсын дээд шүүхийн санал болгосноор гишүүдийнх нь дотроос зургаан жилийн хугацаагаар Ерөнхийлөгч томилно.	+	+	-	-	+	□	+	+	-	-	+
8	56. 2. Улсын ерөнхий прокурор, түүний орлогч нарыг Улсын Их Хуралтай зөвшилцөн Ерөнхийлөгч зургаан жилийн хугацаагаар томилно.	+	+	-	-	-	□	+	+	+	-	+

2.3. Монгол Улсын Үндсэн хуульд заасан Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхэд харгалзах эрхийг бусад орны холбогдох хууль тогтоомжид тусгасан байдал

Хүснэгт 6. Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийг бусад орны холбогдох хууль тогтоомжид тусгасан байдал

26-р зүйл. Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурлын гишүүн, Засгийн газар хууль санаачлах эрх эдэлнэ.

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	87 дугаар зүйл Үндэсний Ассамблейн гишүүн бүр, эсхүл Сайд нарын зөвлөл хууль санаачлах эрхтэй байна.
2	Финланд	70 дугаар зүйл. Хууль батлах хүсэлтийг Засгийн газраас санал болгосноор Парламент, эсхүл Парламентын гишүүн гаргаж болно. Парламентын гишүүн нь Парламентын чуулгантай үед хүсэлт гаргана.
3	Серби	107 дугаар зүйл. Хууль болон бусад шийдвэрийн төсөл санаачлах эрхийг: Парламентын гишүүн тус бүр, автономит мужуудын Ассамблей, эсхүл доод тал нь 30000 сонгогчийн санаачилгаар хууль санаачилна. Иргэний хамгаалагч болон Сербийн Үндэсний Банк нь өөрийн эрх мэдэлд хамаарах асуудлаар хууль өргөн мэдүүлэх эрхтэй байна.
4	Чрна Гора	93 дугаар зүйл. Хууль санаачлах эрхийг Засгийн газар болон Парламентын гишүүн эдэлнэ. Мөн хууль санаачлах эрхийг 6000 сонгогч өөрсдийн итгэмжилсэн Парламентын гишүүнээр дамжуулан хэрэгжүүлнэ.
5	Хорват	85 дугаар зүйл Хорватын Парламентын гишүүн, төлөөлөгчдийн парламентын бүлгүүд болон Парламентын байнгын хороод болон Засгийн газар нь хууль санаачлах эрхтэй байна.
6	Исланд	25 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь хуулийн төсөл болон бусад шийдвэрийн төслийг Парламентад өргөн барих эрхтэй байна. 38 дугаар зүйл Парламентын гишүүд болон сайд нар хууль болон бусад шийдвэрийн төсөл санаачлах гаргах эрхтэй байна.
7	Сингапур	59 дүгээр зүйл Энэхүү Үндсэн хууль болон Парламентын тогтоолд заасны дагуу аль ч гишүүн хууль санаачлах эрхтэй байна.
8	Словак	87 дугаар зүйл Үндэсний зөвлөлийн байнгын хороод, Парламентын гишүүд болон Засгийн газар хууль санаачлах эрхтэй байна.
9	Турк	88 дугаар зүйл Сайд нарын зөвлөл болон Парламентын гишүүд хууль санаачлах эрхтэй байна.
10	Македон	71 дүгээр зүйл Хууль санаачлах эрхийг Парламентын гишүүн, Засгийн газар болон 10000 сонгогч эдэлнэ.
11	Кыргызстан	79 дүгээр зүйл Хууль санаачлах эрхийг: 10000 сонгогч, Парламентын гишүүн, Засгийн газар эдэлнэ.

27.3. Улсын Их Хурлын гишүүдийн гуравны нэгээс дээшихийн шаардсанаар, эсхүл Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурлын даргын санаачилгаар ээлжит бус чуулган чуулж болно.

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	78 дугаар зүйл. Үндэсний Ассамблейн дарга Ассамблейг дараах тохиолдолд зарлан хуралдуулна. 1. Өөрийн санаачилгаар, 2. Тавны нэг гишүүдийн шаардлагаар 3. Ерөнхийлөгчийн хүсэлтээр 4. Сайд нарын зөвлөлийн хүсэлтээр
2	Финланд	33 дугаар зүйл. Шаардлагатай үед Парламентын спикер шинэ сонгууль явагдахаас өмнө Парламентын чуулганыг зарлана.
3	Серби	106 дугаар зүйл Үндэсний Ассамблейн ээлжит бус чуулганыг гишүүдийн гуравны нэгээс дээшихийн шаардсанаар, эсхүл чуулганаар хэлэлцэх асуудлын дарааллыг баталсан тохиолдолд Засгийн газрын саналаар зарлаж болно.
4	Чрна Гора	90 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч, Засгийн газар, эсхүл Парламентын гишүүдийн гуравны нэгээс доошгүйн саналаар Парламентын ээлжит бус чуулганыг зарлана.
5	Хорват	79 дүгээр зүйл Хорват Улсын Парламентын онцгой чуулганыг Ерөнхийлөгч, Засгийн газар, эсхүл гишүүдийн олонхын саналаар зарлан хуралдуулна. Ерөнхийлөгч, парламентын намын бүлгүүдтэй урьдчилан зөвлөлдсөний үндсэн дээр онцгой чуулганыг зарлах эрхтэй байна.
6	Исланд	23 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь Парламентыг жилд нэг удаа хоёр долоо хоногоос ихгүй хугацаанд завсарлуулах эрхтэй байна. Ерөнхийлөгч өөрийн хүсэлтээр мөн Парламентын гишүүдийн олонхын шаардсанаар ээлжит бус чуулганыг зарлана.
7	Сингапур	-
8	Словак	83.2 дугаар зүйл Үндэсний зөвлөлийн дарга нь хүсэлтээрээ, эсхүл гишүүдийн тавны нэгээс дээшихийн саналаар ээлжит бус чуулган зарлана. Энэ тохиолдолд 7 хоногийн дотор ээлжит бус чуулганыг хуралдуулна.
9	Турк	93 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч өөрийн санаачилгаар, эсхүл Сайд нарын зөвлөлийн хүсэлтээр ээлжит бус чуулган зарлана. Мөн Парламентын спикер өөрийн хүсэлтээр, эсхүл гишүүдийн тавны нэгийн бичгээр гаргасан хүсэлтээр ээлжит бус чуулганыг зарлана.
10	Македон	-
11	Кыргызстан	64.2 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь Парламентын ээлжит бус чуулган зарлах эрхтэй байна. Парламентын спикер нь Ерөнхийлөгч, Засгийн газар, эсхүл Парламентын гишүүдийн гуравны нэгээс доошгүйн хүсэлтээр ээлжит бус чуулганыг зарлана.

27. 4. Улсын Их Хурлын анхдугаар чуулганыг сонгууль явуулсан өдрөөс хойш гуч хоногийн дотор Ерөнхийлөгч, бусад чуулганыг Улсын Их Хурлын дарга товлон зарлана.

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	75 дугаар зүйл. Үндэсний Ассамблейн анхдугаар чуулганыг сонгууль явагдсанаас хойш нэг сарын дотор Ерөнхийлөгч товлон зарлана. Ерөнхийлөгч товлон зарлаагүй тохиолдолд Үндэсний Ассамблейн 1/5 гишүүдийн саналаар товлон зарлана.
2	Финланд	Парламентын дэгийн тухай журам 2 дугаар зүйл ⁹ Парламентын анхдугаар чуулганыг Хуулийн хэрэгжилт, хяналт хариуцсан түшмэл / <i>Chancellor of Justice</i> / гишүүдийг нэрсийн жагсаалтаар дуудаж эхлүүлнэ.
3	Серби	101 дүгээр зүйл Парламентын анхдугаар чуулганыг сонгуулийн дүн зарлагдсанаас хойш 30 хоногийн дотор өмнөх Парламентын спикер товлон зарлана.
4	Чрна Гора	88 дугаар зүйл Шинээр сонгогдсон Парламентын анхдугаар чуулганыг сонгуулийн дүн зарлагдсанаас хойш 15 хоногийн дотор өмнөх Парламентын спикер товлон зарлана.
5	Хорват	98 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь Парламентын анхдугаар чуулганыг зарлан хуралдуулна.
6	Исланд	22 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч Парламентын сонгууль явагдсанаас хойш 10 долоо хоногоос хэтрэлгүй Парламентын анхдугаар чуулганыг товлон зарлана.
7	Сингапур	-
8	Словак	82.2 дугаар зүйл Үндэсний зөвлөлийн нээлтийн чуулганыг Словак улсын Ерөнхийлөгч сонгуулийн дүн зарласнаас хойш 30 хоногийн дотор зарлана. Эсвэл Үндэсний зөвлөл нь сонгуулийн дүн зарлагдсанаас хойш 13 дахь өдөр хуралдана.
9	Турк	Парламентын дэгийн тухай журам 3 дугаар зүйл ¹⁰ Чуулган нь сонгуулийн дүн зарлагдсаны 5 дахь өдрийн 15 цагт хуралдана.
10	Македон	Парламентын дэгийн тухай хууль 9 дүгээр зүйл ¹¹ Анхны чуулганыг Ерөнхийлөгч зарлаагүй тохиолдолд чуулганыг сонгууль явагдсанаас хойш 21 дахь хоног дээр хамгийн ахмад гишүүд зарлан хуралдуулна.
11	Кыргызстан	71 дүгээр зүйл Парламентын хамгийн ахмад гишүүн анхны чуулганыг зарлан хуралдуулна.

31. 7. Ерөнхийлөгчийг зөвхөн нэг удаа улируулан сонгож болно.

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	93 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч болон Дэд ерөнхийлөгчийг зөвхөн нэг удаа улируулан сонгож болно.

⁹ Parliament's Rules Of Procedure 17 december 1999 (40/2000, amendments up to 895/2012 included) https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/julkaisut/Documents/ekj_3+2013.pdf

¹⁰ https://global.tbmm.gov.tr/docs/rules_of_procedure_en.pdf

¹¹ <http://parliament.am/library/kanonakarger/MACEDONIA.pdf>

2	Финланд	54 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч тухайн албан тушаалдаа дараалан хоёроос дээшгүй удаа сонгогдож болно.
3	Серби	116 дугаар зүйл Нэг хүнийг Ерөнхийлөгчөөр хоёроос дээш удаа сонгохгүй.
4	Чрна Гора	97 дугаар зүйл. Нэг хүнийг Ерөнхийлөгчид дээд тал нь 2 удаа сонгож болно.
5	Хорват	95 дугаар зүйл Нэг хүнийг Ерөнхийлөгчөөр хоёроос дээш удаа сонгохгүй.
6	Исланд	-
7	Сингапур	-
8	Словак	103 дугаар зүйл Нэг хүнийг Ерөнхийлөгчөөр дараалан хоёроос дээш удаа сонгохгүй.
9	Турк	101 дүгээр зүйл Нэг хүнийг Ерөнхийлөгчид дээд тал нь 2 удаа сонгож болно.
10	Македон	80 дугаар зүйл Нэг хүнийг Ерөнхийлөгчид дээд тал нь 2 удаа сонгож болно.
11	Кыргызстан	61 дүгээр зүйл Нэг хүнийг Ерөнхийлөгчөөр дахин сонгохгүй.

33.1. 6/ Монгол Улсад суух гадаад улсын бүрэн эрхт төлөөлөгчийн газрын тэргүүний итгэмжлэх, эгүүлэн татах жуух бичгийг хүлээн авах;

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	98 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь: 6. Болгар улсад суух гадаад улсын дипломат төлөөлөгчийн итгэмжлэх болон эгүүлэн татах жуух бичгийг хүлээн авч, гадаад улс, олон улсын байгууллага дахь өөрийн орныг төлөөлөгчийг сайд нарын зөвлөлийн санал болгосноор томилох, чөлөөлнө.
2	Финланд	99 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч нь Финланд Улсад суух гадаад улсын дипломат төлөөлөгчдийн итгэмжлэх, эгүүлэн татах жуух бичгийг хүлээн авна;
3	Серби	112 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь Серби Улсад суух гадаад улсын дипломат төлөөлөгчдийн итгэмжлэх, эгүүлэн татах жуух бичгийг хүлээн авна;
4	Чрна Гора	95 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь Гадаад орны дипломатуудыг итгэмжлэх, эгүүлэн татах жуух бичиг хүлээн авна.
5	Хорват	99 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч нь Хорват улсад суух гадаад улсын төлөөлөгчийн итгэмжлэх, эгүүлэн татах жуух бичгийг хүлээн авна
6	Исланд	-
7	Сингапур	-
8	Словак	102 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч бүрэн эрхт дипломат төлөөлөгчдийн тэргүүнийг хүлээн авах, итгэмжлэх, эгүүлэн татах эрхтэй байна.
9	Турк	104 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч нь Турк улсаас гадаад улсад суух төлөөлөгчдийг итгэмжлэх бөгөөд Турк улсад томилогдсон гадаад орны төлөөлөгчдийг хүлээн авна.
10	Македон	84 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч нь Македон Улсад суух гадаад орны дипломат төлөөлөгчдийн итгэмжлэх, эгүүлэн татах жуух бичиг хүлээн авна.
11	Кыргызстан	64.6.4 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч нь Кыргызстан улсад суух гадаад орны дипломат төлөөлөгчдийн итгэмжлэх, эгүүлэн татах жуух бичиг хүлээн авна.

33.1. 7/ улсын цол, цэргийн дээд цол хүртээх, одон, медалиар шагнах;

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	98 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь одон, медалиар шагнана.
2	Финланд	Улсын зөвшөөрлийг илэрхийлэх тухай хуулийн 1 дүгээр зүйл ¹² Ерөнхийлөгч нь улсын цол хүртээх, одон, медалиар шагнах эрхтэй байна.
3	Серби	112 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь өршөөл үзүүлэх болон цол хүртээнэ.
4	Чрна Гора	95 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч 8. Чрна Гора Улсын медалиар шагнах болон цол хүртээх эрхтэй байна.
5	Хорват	98 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь Хуульд заасан улсын цол, бусад шагналыг гардуулна.
6	Исланд	-
7	Сингапур	-
8	Словак	102 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь i. бусдад энэ эрхээ шилжүүлээгүй бол улсын цол хүртээнэ.
9	Турк	-
10	Македон	84 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч нь хуульд заасны дагуу улсын цол хүртээнэ.
11	Кыргызстан	64.10 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч 1. Кыргызстан Улсын төрийн шагнал гардуулах, 2. Кыргызстан Улсын цол хүртээх, 3. Цэргийн дээд цол, дипломат цол болон бусад тусгай цол хүртээнэ.

33.1. 8/ уучлал үзүүлэх;

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	98 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь: 11. Уучлал үзүүлэх. /104-р зүйл Дэд Ерөнхийлөгч/
2	Финланд	58 дугаар зүйл, 105 дугаар зүйл Ерөнхийлөгчийн шийдвэр Дараах асуудлаар Ерөнхийлөгч Засгийн газрын саналыг үндэслэхгүй шийдвэр гаргана. Хуульд заасны дагуу, хувь хүний асуудлаар, эсхүл Засгийн газрын хуралдаанаар оруулах шаардлагагүй асуудлаар Ерөнхийлөгчийн уучлал үзүүлэх
3	Серби	97 дугаар зүйл Серби Улсын Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрх 2. эрүүгийн гэмт хэрэгт өршөөл болон уучлал үзүүлэх.
4	Чрна Гора	95 дугаар зүйл. Чрна Гора Улсын Ерөнхийлөгч нь: 9. Өршөөл үзүүлнэ.
5	Хорват	98 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь уучлал үзүүлнэ.

¹² Act on the displays of public recognition (1215/1999) <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19991215>

6	Исланд	29 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч өршөөл болон уучлал үзүүлнэ.
7	Сингапур	22Р дугаар зүйл (1) Ерөнхийлөгч нь тухай нөхцөл бүрдсэн тохиолдолд, Кабинетын зөвлөсний үндсэн дээр: (а) гол/ аль нэг гол гэмт хэрэгтнийг/хэрэгтнүүдийг яллахад шаардагдах мэдээллийг олгосон хамсаатанд уучлал үзүүлнэ (б) гэмт этгээдэд Сингапурын аль ч шатны шүүхэд өмгөөллийн үйлчилгээг үнэгүй, эсхүл хуулиар тогтоосон нөхцөлийн дагуу олгох, таслан шийдвэрлэх тогтоолыг тохиромжтой хугацаагаар эсхүл бүр мөсөн хойшлуулах эрхтэй байна. (с) ял, торгууль эсхүл эд хөрөнгө хураахыг хэсэгчлэн, эсхүл бүхэлд нь чөлөөлөх (2) Ямарваа нэгэн гэмт хэрэгтэн нь цаазын ялаар шийтгүүлж, тус ял нь давж заалдах шатны шүүхэд хэрэгсэхгүй болсон нөхцөлд Ерөнхийлөгч нь (1)-р хэсэгт заасан эрхээ хэрэгжүүлэхэд шаардагдах материалыг шаардах эрхтэй байна
8	Словак	102 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч Уучлал эсхүл өршөөл хэлбэрээр эрүүгийн хэргийн шүүхээр ногдуулсан шийтгэлийн бууруулах, хэргийг хэрэгсэхгүй болгоно.
9	Турк	104 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч Тодорхой этгээдүүдэд, хүнд өвчин, хөгжлийн бэрхшээл, эсхүл өндөр насыг харгалзан шүүхээр ногдуулсан шийтгэлийг бууруулах, хэрэгсэхгүй болгох.
10	Македон	84 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч нь хуульд заасны дагуу уучлал үзүүлнэ.
11	Кыргызстан	64.10 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь уучлал үзүүлнэ.

33.1. 9/ Монгол Улсын харьяат болох, харьяатаас гарах, тус улсад орогнох эрх олгох асуудлыг шийдвэрлэх;

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	Болгарын харьяатын тухай хууль 36 дугаар зүйл ¹³ Болгар Улсын харьяат болох, харьяатаас гарах, харьяатыг сэргээх асуудлыг Болгар Улсын Ерөнхийлөгч зарлиг гарган шийдвэрлэнэ.
2	Финланд	Финландын харьяатын тухай хуулийн 3 дугаар зүйл ¹⁴ Финландын Цагаачлалын алба нь Финланд Улсын харьяат болох, харьяатаас гарах асуудлыг шийдвэрлэнэ.
3	Серби	Сербийн харьяатын тухай хууль 43 дугаар зүйл ¹⁵ Серби Улсын харьяат болох, харьяатаас гарах асуудлыг дотоод асуудал хариуцсан яам шийдвэрлэнэ.
4	Чрна Гора	Чрна Гора Улсын харьяатын тухай хуулийн 12 дугаар зүйл Чрна Гора Улсын харьяат болох асуудлыг дотоод асуудал хариуцсан яам шийдвэрлэнэ. Тусгай нөхцөлийн /шинжлэх ухаан, эдийн засаг, соёл урлаг, спорт болон бусад үндэслэлээр/ дагуу харьяат болгох асуудлыг Ерөнхийлөгч, Ерөнхий сайд болон Парламентын спикерийн санал болгосны дагуу дотоод асуудал хариуцсан яам, шийдвэрлэнэ.

¹³ http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB4QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww2.ohchr.org%2FenGLISH%2Fissues%2Fwomen%2Fdocs%2FGovernments%2FBulgarianLawBulgarianCitizenship.doc&ei=QmWXXVdiHdKogTFHyDo-CA&usq=AFQJCNer6KReRCvZQOIIsuhoqAnRgpw&sig2=OnZE-29hIPQagDF_IainRQ&bvm=bv.96952980,d.cGU&cad=rja

¹⁴ <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2003/en20030359.pdf>

¹⁵ <http://www.mup.gov.rs/domino/zakoni.nsf/Law%20on%20Citizenship.pdf>

5	Хорват	Хорватын харьяатын тухай хуулийн 25 дугаар зүйл ¹⁶ Хорват Улсын дотоод асуудал хариуцсан яам нь Хорват Улсын харьяат болох, харьяатаас гарах асуудлыг шийднэ.
6	Исланд	Исландын харьяатын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл ¹⁷ Исланд Улсын харьяат болох асуудлыг Парламент нь бие даасан хуулиар шийдвэрлэнэ.
7	Сингапур	127 дугаар зүйл Засгийн газар нь 21 нас хүрсэн, өргөдөл гаргасан этгээдийг Сингапур Улсын харьяат болгож болно.
8	Словак	Словакийн харьяатын тухай хуулийн 8 дугаар зүйл ¹⁸ Словак Улсын харьяат болох асуудлыг Словак Улсын дотоод явдлын яаманд ирсэн иргэний өргөдлийн дагуу Дотоод явдлын сайд шийдвэрлэнэ.
9	Турк	Туркийн харьяатын тухай хууль ¹⁹ Турк Улсын дотоод асуудал хариуцсан яам болон сайд нарын зөвлөл нь Турк Улсын харьяат болох, харьяатаас гарах асуудлыг шийднэ.
10	Македон	Македон Улсын харьяатын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйл ²⁰ Македон Улсын харьяат болох, харьяатаас гарах, дахин сэргээх асуудлыг Дотоод явдлын сайд шийдвэрлэнэ.
11	Кыргызстан	64.7 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч Кыргызстан Улсын харьяат болох, харьяатаас гарах асуудлыг шийдвэрлэнэ.

33.1.10/ Монгол Улсын үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийг тэргүүлэх;

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	100 дугаар зүйл 2. Ерөнхийлөгч нь Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийн зөвлөгөөнийг удирдан явуулах хуулиар тогтоосон статустай.
2	Финланд	-
3	Серби	Серби улсын аюулгүй байдлыг хамгаалах байгууллагуудын үндэсний тухай хуулийн 9 дүгээр зүйл ²¹ Серби Улсын үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийг Ерөнхийлөгч тэргүүлэх бөгөөд түүний эзгүйд Ерөнхий сайд тэргүүлнэ.
4	Чрна Гора	131 дугаар зүйл. Батлан хамгаалах болон аюулгүй байдлын зөвлөл нь Ерөнхийлөгч, Парламентын Спикер болон Ерөнхий сайдаас бүрдэнэ. Ерөнхийлөгч нь Батлан хамгаалах болон аюулгүй байдлын зөвлөлийн даргын үүргийг гүйцэтгэнэ.
5	Хорват	Аюулгүй байдал болон тагнуулын тогтолцооны тухай хуулийн 4 дүгээр зүйл ²² Аюулгүй байдлын зөвлөлийн хурлыг Ерөнхийлөгч тэргүүлэх бөгөөд аюулгүй байдлын зөвлөлийн шийдвэрийг Ерөнхийлөгч, Ерөнхий сайдтай хамтран гарын үсэг зурж баталгаажуулна.
6	Исланд	-

¹⁶ [http://eudocitizenship.eu/NationalDB/docs/CRO%20Law%20on%20Croatian%20Citizenship consolidated%2028 10 2011 ENGLISH.pdf](http://eudocitizenship.eu/NationalDB/docs/CRO%20Law%20on%20Croatian%20Citizenship%20consolidated%2028%2010%202011%20ENGLISH.pdf)

¹⁷ http://www.stosunki.pl/sites/default/files/images/020icelandic_nationality_act.pdf

¹⁸ <http://eudo-citizenship.eu/docs/CountryReports/recentChanges/Montenegro.pdf>

<http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CCEQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.minv.sk%2F%3Fstatne-obcianskyvo>

¹⁹ <http://eudo-citizenship.eu/NationalDB/docs/TUR%20Turkish%20citizenship%20law%202009%20%28English%29.pdf>

20 <http://www.uniset.ca/nold/zmace.txt>

²¹ Law on the Bases of Security Services Organization in the Republic of Serbia, 2007http://www.google.com/url?sa=t&rc=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&uact=8&ved=0CCsQJfAC&url=http%3A%2F%2Fwww.nsa.gov.rs%2FLaw%2F2_Law_on_the_Bases_of_Security_Services_Organization_in_the_Republic_of_Serbia.doc&ei=gUc3TLXoATpqJTDG&usg=AFQjCjNHdGj9Bw-miNZqIC-QUcDSMQBu6IA&sig2=N5DRqbC6P-85nsvrltaEQ&bvm=bv.96952980.d.CGLZ

²² https://www.soa.hr/UserFiles/File/Zakon_o_sigurnosno-obavijestainom_sustavu_BH_eng.pdf

7	Сингапур	-
8	Словак	-
9	Турк	104 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч нь: - Үндэсний Аюулгүй байдлын зөвлөлийг зарлан хуралдуулна, - Үндэсний Аюулгүй байдлын зөвлөлийг даргална.
10	Македон	86 дугаар зүйл Бүгд найрамдах Улсын Ерөнхийлөгч нь Бүгд найрамдах улсын аюулгүй байдлын зөвлөлийн дарга мөн байна.
11	Кыргызстан	64.9 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч нь хуульд заасны дагуу байгуулагдсан Батлан хамгаалах зөвлөлийг даргалах эрхтэй байна.

33.1. 11/ бүх нийтийн буюу хэсэгчилсэн цэргийн дайчилгаа зарлах;

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	100 дугаар зүйл 4. Ерөнхийлөгч нь хуульд заасны дагуу Сайд нарын зөвлөлийн саналаар бүх нийтийн буюу хэсэгчлэн цэргийн дайчилгаа зарлана.
2	Финланд	129 дүгээр зүйл Засгийн газрын санал болгосноор Ерөнхийлөгч цэргийн дайчилгаа зарлана. Тухайн үед Парламентын чуулган хуралдаагүй байгаа бол нэн даруй хуралдуулна.
3	Серби	-
4	Чрна Гора	-
5	Хорват	-
6	Исланд	-
7	Сингапур	-
8	Словак	102 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь т. Словак Улсын Засгийн газрын саналын дагуу цэргийн дайчилгаа зарлах, дайны байдал зарлах, эсхүл онц байдал зарлах болон цуцлах эрхтэй байна.
9	Турк	-
10	Македон	-
11	Кыргызстан	64 дүгээр зүйл 9. Ерөнхийлөгч нь: 3. бүх нийтийн болон хэсэгчилсэн цэргийн дайчилгаа зарлах, Кыргызстан Улсын бүрэн эрхт байдалд бусад улсаас занал учруулж, зэвсэглэн халдвал дайны байдал зарлах бөгөөд энэхүү асуудлыг Парламентад нэн даруй тавина.

33.2. Ерөнхийлөгч Монгол Улсын зэвсэгт хүчний ерөнхий командлагч байна.

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	100 дугаар зүйл. 1. Ерөнхийлөгч нь Бүгд Найрамдах Болгар улсын цэрэг, армийн хүчний Үндсэн командлагч байна.
2	Финланд	128 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь зэвсэгт хүчний ерөнхий командлагч байна. Онц байдлын үед Засгийн газрын санал болгосноор, Ерөнхийлөгч энэхүү үүргээ шилжүүлж болох бөгөөд уг үүргийг хүлээн авсан этгээд нь заавал Финланд улсын иргэн байна.

3	Серби	112 дугаар зүйл Хуульд заасны дагуу Ерөнхийлөгч нь зэвсэгт хүчний командлагч байх бөгөөд Сербийн армийн албан хаагчдыг томилох, дэвшүүлэх болон чөлөөлөх эрхтэй байна.
4	Чрна Гора	95 дугаар зүйл 2. Ерөнхийлөгч нь Батлан хамгаалах болон аюулгүй байдлын зөвлөлөөс гаргасан шийдвэрийн дагуу зэвсэгт хүчнийг командална.
5	Хорват	81 дүгээр зүйл Хорватын Парламент нь Үндэсний аюулгүй байдлын болон батлан хамгаалах стратегийг батална. Хорват улсын зэвсэгт хүчин болон аюулгүй байдлын албадын иргэний хяналтыг хэрэгжүүлнэ.
6	Исланд	-
7	Сингапур	-
8	Словак	102 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь зэвсэгт хүчний командлагч байна.
9	Турк	104 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч нь Үндэсний Их Хурлын нэрийн өмнөөс Туркийн зэвсэгт хүчний командлагчийн үүргийг гүйцэтгэнэ.
10	Македон	79 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч нь Македон Улсын зэвсэгт хүчний ерөнхий командлагч байна.
11	Кыргызстан	64.8 дугаар зүйл Кыргызстан Улсын Ерөнхийлөгч нь зэвсэгт хүчний цэргийн командлагч байх бөгөөд Кыргызстан Улсын Зэвсэгт хүчний дээд командлагчдыг томилох болон чөлөөлнө.

65. 1. Үндсэн хуулийн цэц есөн гишүүнээс бүрдэнэ. Тэдгээрийн гурвыг Улсын Их Хурал, гурвыг Ерөнхийлөгч, гурвыг Улсын дээд шүүхийн санал болгосноор Улсын Их Хурал зургаан жилийн хугацаагаар томилно.

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	147 дугаар зүйл Үндсэн хуулийн шүүх нь 12 шүүгчтэй байна. Шүүгчдийн 1/3-г Үндэсний Ассамблей, 1/3-г Ерөнхийлөгч, 1/3-г Кассацийн дээд шүүх болон Захиргааны хэргийн дээд шүүхийн шүүгчдийн хамтарсан уулзалтаар тус тус томилно.
2	Финланд	-
3	Серби	172 дугаар зүйл Үндсэн хуулийн шүүх нь 15 шүүгчтэй байх бөгөөд 9 жилийн хугацаагаар томилох болон сонгоно. Үндсэн хуулийн шүүхийн 5 шүүгчийг Үндэсний Ассамблей, 5 шүүгчийг Ерөнхийлөгч, мөн 5 шүүгчийг Кассацийн дээд шүүхийн хуралдаанаар томилно. Үндэсний Ассамблей нь Үндсэн хуулийн дээд шүүхийн 5 шүүгчийг Ерөнхийлөгчийн нэр дэвшүүлсэн 10 нэр дэвшигч дундаас, Ерөнхийлөгч нь Үндэсний Ассамблейгаас нэр дэвшүүлсэн 10 нэр дэвшигч дундаас, Кассацийн дээд шүүх нь Дээд шүүх болон Улсын прокурорын зөвлөлөөс нэр дэвшүүлсэн 10 шүүгч дундаас тус тус томилно.
4	Чрна Гора	82 дугаар зүйл Парламент нь нийт гишүүдийн олонхын саналаар Үндсэн хуулийн шүүхийн Ерөнхий шүүгч болон шүүгчдийг томилж, чөлөөлнө.

5	Хорват	126 дугаар зүйл Үндсэн хуулийн шүүх Парламентын нийт гишүүдийн 2/3-ийн саналаар нэр хүндтэй хуульч, шүүгч, прокурор, өмгөөлөгч болон их сургуулийн профессор нараас сонгогдсон 13 шүүгчээс бүрдэнэ. Үндсэн хуулийн шүүхийн шүүгчид нэр дэвшүүлэх асуудлыг Парламентын үндсэн хуулийн асуудал хариуцсан хороо шийдвэрлэнэ.
6	Исланд	-
7	Сингапур	100 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь доод тал нь Дээд шүүхийн 3 шүүгчээс бүрдэх шүүхэд Үндсэн хуулийн зүйл, заалттай холбоотой асуудлаар, эсхүл гарч магадгүй гэсэн асуудлаар саналыг нь асуух эрхтэй байна. 22 дугаар зүйл Үндсэн хуульд заасан бусад заалтыг үл харгалзан, Үндсэн хууль болон бусад хуульд заасны дагуу зөвшилцөж, эсхүл зөвлөлдөн гаргана гэсэн заалтад санал нь нийлээгүй тохиолдолд Ерөнхийлөгч нь өөрийн бүрэн эрхийн хүрээнд дараах албан тушаалд томилохоос татгалзах, эсхүл эгүүлэн татахаас татгалзах эрхтэй байна: (а) Дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч, Дээд шүүхийн шүүгчид, Шүүхийн комиссарууд
8	Словак	102 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь Словак Улсын Үндсэн хуулийн шүүхийн шүүгчдийг, Үндсэн хуулийн шүүхийн дарга, дэд даргыг томилж, чөлөөлнө, Словак улсын Үндсэн хуулийн шүүхийн шүүгчдийн болон Ерөнхий прокурорын тангаргийн өргүүлнэ.
9	Турк	104 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч нь с. Үндсэн хуулийн шүүхийн шүүгчдийг, Төрийн зөвлөлийн гишүүдийн ¼-ийг томилох, Ерөнхий прокурор болон Давж заалдах шатны шүүхийн Дэд прокурор, Цэргийн давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчдийг, Цэргийн захиргааны хэргийн шүүхийн шүүгчдийг болон Шүүх, прокурорын дээд зөвлөлийн гишүүдийг тус тус томилно. 146 дугаар зүйл Үндсэн хуулийн шүүх нь 17 гишүүнтэй байна. Бүгд Найрамдах Улсын Ерөнхийлөгч нь дараах шүүхийн дарга болон гишүүд дундаас: - 3 шүүгчийг Давж заалдах шатны шүүхээс, - 2 шүүгчийг Төрийн зөвлөл, - 1 шүүгчийг Цэргийн дээд шүүхээс, - 1 шүүгчийг Цэргийн захиргааны дээд шүүхээс тус бүр 3 нэр дэвшигч дундаас холбогдох нэгдсэн хуралдаанаар томилно. - 3 шүүгчийг Боловсролын дээд хорооноос, - 4 шүүгчийг Хорооны гишүүн бус хууль, эдийн засаг, улс төрийн салбарын багш нараас, - 1 шүүгчийг төрийн дээд албан тушаалтнаас - 1 шүүгчийг хувиараа өмгөөллийн үйл ажиллагаа эрхлэгчдээс, - 1 шүүгчийг нэгдүгээр зэргийн шүүгч, прокурор эсхүл Үндсэн хуулийн илтгэгч дундаас тус тус томилно.
10	Македон	68 дугаар зүйл Македон Улсын Парламент нь: Македон Улсын Үндсэн хуулийн шүүхийн шүүгчдийг сонгоно. 109 дүгээр зүйл Македон Улсын Үндсэн хуулийн шүүх нь 9 шүүгчээс бүрдэнэ. Парламент нь Үндсэн хуулийн шүүхийн шүүгчдийг нийт гишүүдийн олонхын саналаар сонгоно. XV нэмэлт өөрчлөлт 1.Парламент нь нийт гишүүдийн олонхын саналаар Үндсэн хуулийн шүүхийн 6 шүүгчийг сонгох бөгөөд 3 шүүгчийг нийт гишүүдийн олонхын саналаар сонгох ба үүнд Македон улсын хүн амын цөөнхийн төлөөллийн санал багтсан байх ёстой.

11	Кыргызстан	64 дүгээр зүйл 3. Ерөнхийлөгч нь Шүүхийн томилгооны хорооны саналыг үндэслэн Парламентад Дээд шүүхийн шүүгчид нэр дэвшигчдийг өргөн мэдүүлнэ 74 дүгээр зүйл 4 Парламент нь: Ерөнхийлөгчийн өргөн мэдүүлснээр Дээд шүүхийн шүүгчдийг томилох, үндсэн хуульд заасны дагуу Ерөнхийлөгчийн өргөн мэдүүлснээр чөлөөлөх. 93 дугаар зүйл 3. Үндсэн хуулийн танхим нь Дээд шүүхийн нэг хэсэг байна. 97 дугаар зүйл 1. Дээд шүүхийн Үндсэн хуулийн танхим нь үндсэн хуулийг чандлан сахиулах үүргийг гүйцэтгэх байгууллага мөн.
----	------------	--

33.4. Ерөнхийлөгчид тодорхой бүрэн эрхийг зөвхөн хуулиар олгож болно.

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	-
2	Финланд	57 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь Үндсэн хууль болон бусад хуульд тусгайлан заасан эрх үүргийг хэрэгжүүлнэ.
3	Серби	112 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь 8. Үндсэн хуульд заасан бусад асуудлыг шийдвэрлэнэ.
4	Чрна Гора	95 дугаар зүйл Чрна Гора Улсын ерөнхийлөгч нь Үндсэн хууль болон бусад хуульд заасан бусад эрх үүргийг хэрэгжүүлнэ.
5	Хорват	98 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь Үндсэн хуульд заасан бусад эрх үүргийг хэрэгжүүлнэ.
6	Исланд	-
7	Сингапур	21 дүгээр зүйл 2.10. Үндсэн хуульд заасны дагуу бүрэн эрхийн хүрээнд хэрэгжүүлэх бусад эрх үүргийг хэрэгжүүлнэ.
8	Словак	102 дугаар зүйл 4. Ерөнхийлөгчийн 1-р хэсэгт заасан бүрэн эрхийг хуулиар нарийвчлан тогтоож болно.
9	Турк	104 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч нь Үндсэн хууль болон бусад хуульд заасан сонгох, томилох болон бусад эрх үүргийг хэрэгжүүлнэ.
10	Македон	84 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч нь Үндсэн хуульд заасан бусад эрх үүргийг хэрэгжүүлнэ.
11	Кыргызстан	64 дүгээр зүйл 11. Ерөнхийлөгч нь энэхүү Үндсэн хуульд заасан бусад эрх үүргийг хэрэгжүүлнэ.

33.1. 1/ Улсын Их Хурлын баталсан хууль, бусад шийдвэрт бүхэлд нь буюу зарим хэсэгт нь хориг тавих. Ерөнхийлөгчийн тавьсан хоригийг Улсын Их Хурлаар хэлэлцэж, чуулганд оролцсон нийт гишүүний гуравны хоёр нь хүлээж аваагүй бол уг хууль, шийдвэр хүчин төгөлдөр хэвээр үлдэнэ;

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	101 дүгээр зүйл 1/ Үндэсний Ассамблейн шийдвэрийг 15 хоногийн дотор нийтэд зарласнаас хойш хуулийг дахин хэлэлцүүлэхээр Ерөнхийлөгч Үндэсний Ассамблейд буцаах эрхтэй. Ийнхүү буцаагдсан хууль Үндэсний Ассамблейн нийт гишүүдийн дийлэнх олонхын саналаар батлагдана. 2/ Үндэсний Ассамблейн баталсан шинэ хуулийг Ерөнхийлөгч хүлээн авч гарын үсэг зурж зарлан тунхаглана.
2	Финланд	77 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч хуулийг батламжлаагүй бол, хууль Парламентад дахин хэлэлцүүлэхээр буцаагдана. Парламент нь хуульд агуулгын хувьд өөрчлөлт оруулаагүй тохиолдолд батламжлах шаардлагагүйгээр хүчин төгөлдөр болно. Парламент хуулийг батлаагүй бол тус хуулийг батлаагүйд тооцно.
3	Серби	113 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч хуулийг тунхаглан зарлиг гаргах, эсхүл хуулийн Парламентад дахин хэлэлцүүлэхээр бичсэн тайлбарын хамт хуулийг баталснаас 15 хоногоос хэтрэлгүй, хуулийг онцгой журмаар баталсан бол 7 хоногоос тус тус хэтрэлгүй буцаах эрхтэй байна. Буцаагдсан хуулиар дахин санал хураалт явуулахаар шийдвэрлэсэн тохиолдолд нийт гишүүдийн олонхын саналаар батална. Ийнхүү батлагдсан хуулийг Ерөнхийлөгч тунхаглан зарлах үүрэгтэй байна. Үндсэн хуульд заасан хугацаанд Ерөнхийлөгч тус хуулийг тунхаглан зарлаж зарлиг гаргаагүй бол, Парламентын спикер зарлиг гаргана.
4	Чрна Гора	94 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч нь хуулийг баталснаас хойш 7 хоногийн дотор, яаралтай журмаар батлагдсан хуулийг 3 хоногийн дотор зарлах, эсхүл Парламентад дахин хэлэлцүүлэхээр буцаах эрхтэй байна. Ерөнхийлөгч нь дахин батлагдсан хуулийг тунхаглан зарлах үүрэг хүлээнэ.
5	Хорват	-
6	Исланд	26 дугаар зүйл Парламентаар батлагдсан хуулийг 2 долоо хоногоос хэтрэлгүй Ерөнхийлөгчид зарлан тунхаглуулахаар өргөн барих бөгөөд, Ерөнхийлөгч зарлан тунхагласнаар хууль хүчин төгөлдөр болно. Хуулийг буцаасан тохиолдолд гишүүд нууц санал хураалтаар батална. Батлагдаагүй бол хуулийг хүчингүйд тооцно.
7	Сингапур	148D дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь төсвийн төслийг батлахад Ерөнхийлөгчийн зөвлөхүүдийн зөвлөгөөг үл харгалзан зөвшөөрлөө өгөөгүй тохиолдолд, Парламентын дийлэнх олонхын саналаар төсвийн төслийг тогтоол гарган батална. Тогтоол гарснаар Ерөнхийлөгчийн зөвшөөрөл олгогдсонд тооцно.

8	Словак	87 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч хуулийг Парламентад тайлбарын хамт буцаасан тохиолдолд, Парламент дахин хэлэлцэж баталсан бол зарлан тунхагласанд тооцно. Хуулийг Ерөнхийлөгч, Парламентын дарга болон Ерөнхий сайд хамтран гарын үсэг зурж батламжлах бөгөөд буцаагдсан хуулийг Парламент баталж, Ерөнхийлөгч гарын үсэг зураагүй бол, Ерөнхийлөгч гарын үсэг зураагүйг үл харгалзан хүчинтэйд тооцно .
9	Турк	89 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч Парламентаар батлагдсан хуулийг 15 хоногийн дотор зарлан тунхаглана. Ерөнхийлөгч хуулийг хэсэгчлэн эсхүл бүхэлд нь зарлан тунхаглах боломжгүй гэж үзсэн бол тайлбарын хамт Парламентад заасан хугацаанд дахин хэлэлцүүлэхээр буцаана. Хэсэгчлэн буцаасан тохиолдолд Ерөнхийлөгч болон Парламент тухайн асуудлыг хэлэлцэж болно. Төсвийн тухай хуулиуд дээрхэд хамаарахгүй. Ерөнхийлөгчийн буцаасан хуулийг Парламент ямарваа нэгэн өөрчлөлтгүй баталбал хуулийг Ерөнхийлөгч тунхаглан зарлана. Өөрчлөлт оруулж баталсан тохиолдолд, Ерөнхийлөгч буцаах эрхтэй байна.
10	Македон	75 дугаар зүйл Хуулийг Ерөнхийлөгч болон Парламентын дарга нар хамтран гарын үсэг зурж, тунхаглана. Ерөнхийлөгч хуульд гарын үсэг зурахгүй байх шийдвэр гаргаж болно. Парламент хуулийг дахин хэлэлцэж нийт гишүүдийн олонхын саналаар баталсан тохиолдолд Ерөнхийлөгч гарын үсэг зурж зарлан тунхаглана. Хуулийг нийт гишүүдийн гуравны хоёр баталсан тохиолдолд Ерөнхийлөгч гарын үсэг зуран зарлан тунхаглах үүрэгтэй.
11	Кыргызстан	81.3 дугаар зүйл Парламент хуулийг дахин хэлэлцэж нийт гишүүдийн гуравны хоёрын саналаар хуулийг хэвээр нь баталсан тохиолдолд Ерөнхийлөгч 14 хоногийн дотор гарын үсэг зурж зарлан тунхаглана. Ерөнхийлөгч заасан хугацаанд хуулийг хэвээр нь гарын үсэг зурж тунхаглаагүй тохиолдолд Парламентын дарга гарын үсэг зурж, 10 хоногийн дотор нийтэлнэ.

33.1. 2/ Улсын Их Хуралд олонх суудал авсан нам, эвслээс нэр дэвшүүлсэн хүнийг; аль ч нам, эвсэл олонхын суудал аваагүй бол хамгийн олон суудал авсан нам, эвсэл бусад нам, эвсэлтэй зөвшилцөн нэр дэвшүүлсэн хүнийг; хэрэв хамгийн олон суудал авсан нам, эвсэл бусад нам, эвсэлтэй зөвшилцөж Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлж чадаагүй бол Улсын Их Хуралд суудал авсан нам, эвсэл зөвшилцөн олонхоороо нэр дэвшүүлсэн хүнийг Ерөнхий сайдаар томилох саналыг тав хоногийн дотор Улсын Их Хуралд оруулах;

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	99 дүгээр зүйл 1/Ардын Хурлын бүлгүүдтэй зөвшилцөн, хамгийн олон санал авсан бүлгээс Ерөнхий сайдад санал авсан нэр дэвшигчид Засгийн газрын бүрдүүлэхийг үүрэг болгоно. 2/ Нэр дэвшигч сайд нарын зөвлөлийн бүрэлдэхүүнийг 7 өдрийн дотор бүрдүүлж чадаагүй бол Ерөнхийлөгч хоёр дахь бүлгээс нэр дэвшсэн хүнд үүрэг өгнө. 3/ Хоёр дахь нэр дэвшигч өмнөх хэсэгт заасан тогтоосон хугацаанд Засгийн газрыг бүрдүүлж чадаагүй тохиолдолд Ерөнхийлөгч дараагийн бүлэгт Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлэх үүрэг өгнө. 4/ Хэрэв сайд нарын зөвлөлийг амжилттай бүрдүүлбэл нэр дэвшигчийг Ерөнхий сайд болгох саналыг Ардын Хуралд оруулна. 5/ Хэрэв Засгийн газрыг бүрдүүлэх талаар зөвшилцөлд хүрч чадаагүй бол Ерөнхийлөгч Ардын Хурлыг тараах сонгуулийг товлож, түр засгийн газар томилно. Ардын Хурлыг тараасан Ерөнхийлөгчийн актаар шинэ сонгуулийн хугацаа тодорхойлогдоно.
2	Финланд	61 дүгээр зүйл. Засгийн газрыг бүрдүүлэх Ерөнхий сайдыг сонгохоос өмнө Парламентад төлөөлөл бүхий бүлгүүд засгийн газрын мөрийн хөтөлбөр болон Засгийн газрын бүтцийг хэлэлцэнэ. Хэлэлцээг үндэслэн, Парламентын спикер болон парламентын бүлгүүдийн саналыг сонссоны үндсэн дээр Ерөнхийлөгч Парламентад Ерөнхий сайдад нэр дэвшигчийг танилцуулна. Нэр дэвшигч нь хангалттай санал аваагүй тохиолдолд, мөн адил журмын дагуу өөр нэр дэвшигчийг дэвшүүлнэ. Хоёр дахь нэр дэвшигч талаас дээш хувийн санал авч чадаагүй тохиолдолд, Ерөнхий сайдын сонгуулийг Парламентын нээлттэй санал хураалтаар явуулна. Ингэсэн тохиолдолд хамгийн их санал авсан этгээдийг Ерөнхий сайдаар сонгоно.
3	Серби	127 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь нэр дэвшигчдийн жагсаалтад төлөөлөгчдийн өгсөн саналыг харгалзан үзсэний үндсэн дээр Үндэсний Ассамблейд Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлнэ.
4	Чрна Гора	103 дугаар зүйл. Сонгууль Чрна Гора улсын Ерөнхийлөгч нь Парламентыг сонгогдсоноос хойш 30 хоногийн дотор нэр дэвшигчийг санал болгоно. Ерөнхий сайдад нэр дэвшигч нь Парламентад мөрийн хөтөлбөр болон Засгийн газрын бүтцийг танилцуулна. Парламент нь нэгэн зэрэг нэр дэвшигчийн мөрийн хөтөлбөр болон Засгийн газрын бүтцийг шийдвэрлэнэ.
5	Хорват	98 дугаар зүйл. 3/ Ерөнхийлөгч нь намуудын Парламентад авсан суудлын тоог харгалзан парламентын гишүүдийн олонхын итгэлийг хүлээсэн Ерөнхий сайдад нэр дэвшигчид Засгийн газар байгуулах эрх олгоно.
6	Исланд	15 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь сайд нарыг томилж, чөлөөлнө. Сайдын тоо болон эрх үүргийг тогтоож, хариуцлага хүлээлгэнэ.

7	Сингапур	25 дугаар зүйл. Ерөнхий сайдыг томилох Ерөнхийлөгч Парламентын гишүүдийн олонхын итгэлийг хүлээх чадвартай гэж үзсэн Парламентын гишүүнийг Ерөнхий сайдаар томилох бөгөөд Ерөнхий сайдын зөвлөснөөр Парламентын гишүүд дундаас сайд нарыг томилно. Ингэхдээ Парламент тарсан үед томилгоо хийхдээ өмнөх Парламентын гишүүнийг томилж болох ба тэрээр шинэ Парламентын анхны хуралдаан явагдсанаас хойш, тухайн Парламентын гишүүн бус нөхцөлд албан үүргээ үргэлжлүүлэх эрхгүй байна. Энэхүү зүйлд заасан томилгоог Ерөнхийлөгч хийх бөгөөд төрийн тамгаар баталгаажуулна.
8	Словак	110 дугаар зүйл Ерөнхий сайдыг Ерөнхийлөгч томилж, чөлөөлнө. 111 дүгээр зүйл Ерөнхий сайдын санал болгосноор Ерөнхийлөгч Засгийн газрын гишүүдийг томилж, чөлөөлөх ба тэдэнд яамдыг удирдах бүрэн эрх олгоно.
9	Турк	109 дүгээр зүйл. Сайд нарын зөвлөл нь Ерөнхий сайд болон сайд нараас бүрдэнэ. Ерөнхийлөгч нь Ерөнхий сайдыг Үндэсний Их хурлын гишүүд дундаас томилно. Ерөнхий сайд нь сайд нарыг Үндэсний Их хурлын гишүүд дундаас, эсхүл Үндэсний Их хурлын гишүүнд тавигдах шаардлагыг хангасан этгээдийг томилох бөгөөд шаардлагатай гэж үзсэн тохиолдолд Ерөнхийлөгч нь Ерөнхий сайдын санал болгосны дагуу үүрэгт ажлаас нь чөлөөлж болно.
10	Македон	84 дугаар зүйл Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг тодорхойлох эрхийг Ерөнхийлөгч олгоно. 90-р зүйл Хурал бүтэц зохион байгуулалтынхаа асуудлыг шийдэж дууссаны дараа 10 хоногт багтааж Ерөнхийлөгч нь Засгийн газрыг байгуулах эрхийг сонгуульд ялж хуралд олонх болсон нам эвсэлд, эсхүл нам эвслийн санал болгосон нэр дэвшигч [Ерөнхий сайд болох]–д олгоно.
11	Кыргызстан	84.1 дүгээр зүйл Жогорку Кенешт талаас илүү суудал авсан бүлэг, эсвэл эвслийн бүлэг нь анхны хуралдаанаас хойш 15 хоногийн дотор Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлнэ. Ерөнхий сайдад нэр дэвшигч Засгийн газрын хөтөлбөр, бүтэц, бүрэлдэхүүнийг Жогорку Кенешт санал болгоно. 84.2 Хэрэв Жогорку Кенеш нь Засгийн газрыг хугацаандаа баталж чадаагүй бол, эсвэл сонгуулийн дүнд аль ч улс төрийн нам талаас илүү тооны суудал аваагүй бол Ерөнхийлөгч намын бүлгүүдийн аль нэгэнд 15 хоногийн дотор олонхоо бүрдүүлж, Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлэхийг санал болгоно. 84.3 Хугацаандаа баталж чадаагүй тохиолдолд Ерөнхийлөгч дараагийн намын бүлэгт санал болгоно. 84.4 Мөн хугацаандаа баталж чадаагүй бол намын бүлгүүд өөрсдийн санаачилгаар 15 хоногийн дотор олонхоо бүрдүүлж, Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлнэ.

33.1. 3/ өөрийн бүрэн эрхэд хамаарах асуудлаар Засгийн газарт чиглэл өгөх. Энэ талаар Ерөнхийлөгч зарлиг гаргавал түүнд Ерөнхий сайд гарын үсэг зурснаар хүчин төгөлдөр болно;

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	-
2	Финланд	-
3	Серби	-
4	Чрна Гора	-
5	Хорват	-
6	Исланд	-
7	Сингапур	-
8	Словак	-
9	Турк	-
10	Македон	-
11	Кыргызстан	-

33.1. 4/ гадаад харилцаанд улсаа бүрэн эрхтэй төлөөлж, Улсын Их Хуралтай зөвшилцөн Монгол Улсын нэрийн өмнөөс олон улсын гэрээ байгуулах;

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	92 дугаар зүйл 1. Ерөнхийлөгч нь төрийн тэргүүн мөн. Тэрээр Олон улсын харилцаанд улс орноо төлөөлөх ба үндэсний нэгдмэл байдлыг хангана. 98 дугаар зүйл 3. Ерөнхийлөгч нь Хуулиар тогтоосон нөхцөл байдлыг харгалзан Олон улсын гэрээ байгуулна.
2	Финланд	93 дугаар зүйл Финланд Улсын гадаад бодлогыг Ерөнхийлөгч Засгийн газартай хамтран чиглүүлнэ. Гэхдээ Финландын олон улсын өмнө хүлээсэн үүрэгтэй холбоотой асуудлаар, түүнийг хэрэгжүүлэх болон цуцлах асуудлыг Үндсэн хуульд заасны дагуу Парламент хэрэгжүүлнэ.
3	Серби	112 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь Серби Улсыг гадаад болон дотооддоо төлөөлнө. 105 дугаар зүйл Парламент нийт гишүүдийн олонхын саналаар олон улсын гэрээ хэлэлцээр байгуулна.
4	Чрна Гора	95 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь Чрна Гора Улсыг гадаадад болон дотоодод төлөөлнө. 82 дугаар зүйл Парламент олон улсын гэрээ хэлэлцээр байгуулна
5	Хорват	94 дүгээр зүйл Хорват Улсын Ерөнхийлөгч нь Хорват Улсыг гадаадад болон дотоодод төлөөлнө. 139 дүгээр зүйл Олон улсын гэрээг Үндсэн хууль, олон улсын хэм хэмжээнд нийцүүлэн, олон улсын гэрээ хэлэлцээрийн агуулгаас хамааран Парламент, Ерөнхийлөгч болон Засгийн газар байгуулна.

6	Исланд	21 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч нь бусад улс оронтой гэрээ байгуулна. Ерөнхийлөгч нь улс орны хараат байдал, газар нутаг болон эзэмшлийн далай, эсхүл улс орны тогтолцоонд өөрчлөлт оруулах утга агуулсан гэрээг Парламентаас өөрөөр заагаагүй бол байгуулах эрхгүй байна.
7	Сингапур	-
8	Словак	84 дүгээр зүйл Олон улсын гэрээг 7.3, 7.4-р заалтад заасны дагуу болон Ерөнхийлөгчөөс буцаагдсан хуулийг Парламентын нийт гишүүдийн олонхын саналаар тус тус батална.
9	Турк	104 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч нь олон улсын гэрээ байгуулна.
10	Македон	119 дүгээр зүйл Македон Улсын Ерөнхийлөгч нь Македон Улсын нэрийн өмнөөс олон улсын гэрээ байгуулна. Хуулиар заасны дагуу олон улсын гэрээг Засгийн газар байгуулж болно.
11	Кыргызстан	64.6 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч 1/Ерөнхийлөгч нь Кыргызстан Улсыг гадаадад болон дотооддоо төлөөлнө. 2/ хэлцэл явуулж, Ерөнхий сайдын зөвшөөрөлтэйгөөр олон улсын гэрээ байгуулна, мөн дээрх үүргээ Ерөнхий сайд, Засгийн газрын гишүүн болон бусад албан хаагчдад шилжүүлж болно.

33.1. 5/ Монгол Улсаас гадаад улсад суух бүрэн эрхт төлөөлөгчийн газрын тэргүүнийг Улсын Их Хуралтай зөвшилцөн томилох буюу эгүүлэн татах;

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	98 дугаар зүйл 6. Болгар улсад суух гадаад улсын дипломат төлөөлөгчийн итгэмжлэх болон эгүүлэн татах жуух бичгийг хүлээн авч, гадаад улс, олон улсын байгууллага дахь өөрийн орныг төлөөлөгчийг сайд нарын зөвлөлийн санал болгосноор томилох, чөлөөлнө.
2	Финланд	126 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь Ерөнхийлөгчийн тамгын газрын байнгын нарийн бичгийн даргыг болон Финланд Улсаас гадаад улсад суух бүрэн эрхт төлөөлөгчийн газрын тэргүүнийг томилно.
3	Серби	112 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь 6. Засгийн газрын саналыг үндэслэж Серби Улсаас гадаад улсад суух элчин сайдуудыг зарлиг гарган томилох болон эгүүлэн татах.
4	Чрна Гора	95 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч 6.Чрна Гора улсаас гадаад улсад суух дипломат төлөөлөгчийн газрын тэргүүнийг Парламентын гадаад харилцаа асуудал хариуцсан хорооны саналыг үндэслэн Засгийн газартай зөвшилцөж томилох, эгүүлэн татах эрхтэй байна.
5	Хорват	99 дүгээр зүйл. Ерөнхийлөгч нь Хорватын Парламентын холбогдох хорооны саналыг харгалзан, Засгийн газрын саналыг үндэслэсэн Ерөнхий сайдтай хамтран гарын үсэг зурж Хорват Улсаас гадаад улсад суух дипломат төлөөлөгчдийг томилж, эгүүлэн татна.
6	Исланд	-
7	Сингапур	-

8	Словак	102 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч бүрэн эрхт дипломат төлөөлөгчдийн тэргүүний хүлээн авах, итгэмжлэх, эгүүлэн татах эрхтэй байна.
9	Турк	104 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч нь Турк Улсаас гадаад улсад суух төлөөлөгчдийг итгэмжлэх, мөн Турк Улсад гадаад улс орноос томилогдсон төлөөлөгчдийг хүлээн авна.
10	Македон	84 дүгээр зүйл Македон Улсын Ерөнхийлөгч нь Македон улсаас гадаад улсад суух элчин сайд болон төлөөлөгчдийг зарлиг гарган итгэмжилж, эгүүлэн татна.
11	Кыргызстан	64.6 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь 4. Ерөнхий сайдтай зөвшилцөж Кыргызстан Улсаас гадаад улсад суух бүрэн эрхт төлөөлөгчид болон олон улсын байнгын төлөөлөгчдийн газарт төлөөлөгчдийг томилох, эгүүлэн татах эрхтэй байна.

33.1. 12/ Үндсэн хуулийн хорин тавдугаар зүйлийн 2, 3 дахь хэсэгт заасан онцгой нөхцөл бий болбол Улсын Их Хурлын чуулганы чөлөө цагт, хойшлуулшгүй тохиолдолд улсын нийт нутаг дэвсгэрт буюу зарим хэсэгт нь онц болон дайны байдал зарлах, түүнчлэн цэрэг хөдөлгөх захирамж өгөх. Онц байдал, дайны байдал зарласан Ерөнхийлөгчийн зарлигийг Улсын Их Хурал уул зарлиг гарснаас хойш долоо хоногийн дотор хэлэлцэж батлах буюу хүчингүй болгоно. Хэрэв Улсын Их Хурал шийдвэр гаргаагүй бол уул зарлиг хүчингүй болно.

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	84 дүгээр зүйл Парламент нь 10. Дайн зарлах болон энхийн гэрээ байгуулах.
2	Финланд	93 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч Парламенттай зөвшилцөн дайн зарлах болон энхийн гэрээ байгуулах асуудлыг шийдвэрлэнэ.
3	Серби	99 дугаар зүйл Парламент нь 5. дайн зарлах, энхийн гэрээ байгуулах болон онц байдал зарлана.
4	Чрна Гора	82 дугаар зүйл Парламент нь Дайны байдал болон онц байдал зарлана. Энхийн гэрээтэй холбоотой асуудлыг шийдвэрлэнэ.
5	Хорват	81 дүгээр зүйл Хорватын парламент нь дайн зарлах болон энхийн гэрээ байгуулах асуудлыг шийдвэрлэнэ.
6	Исланд	-
7	Сингапур	-
8	Словак	84 дүгээр зүйл 4. Дайн зарлах асуудлыг Парламентын нийт гишүүдийн 3/5-ны саналаар шийдвэрлэнэ.
9	Турк	92 дугаар зүйл Парламент нь дайны байдал зарлах эрхтэй байна. Парламент завсарласан үед улс орны бүрэн эрхт байдалд бусад улсаас занал учруулж, зэвсэглэн халдаж нэн даруй шийдвэр гаргах шаардлагатай бол Ерөнхийлөгч нь Туркийн зэвсэгт хүчнийг хөдөлгөх шийдвэр гаргаж болно.

10	Македон	124 дүгээр зүйл Дайны байдлыг Ерөнхийлөгч, Засгийн газар, эсхүл доод тал нь 30 гишүүний саналаар Парламентын нийт гишүүдийн 2/3-ны саналаар зарлана. Парламент хуралдах боломжгүй бол дайны байдлыг Ерөнхийлөгч зарлаж, Парламентыг хуралдмагц батлуулна.
11	Кыргызстан	64 дүгээр зүйл 9. Ерөнхийлөгч нь: 3. бүх нийтийн болон хэсэгчилсэн дайны байдал зарлах, Кыргызстан Улсын бүрэн эрхт байдалд бусад улсаас занал учруулж, зэвсэглэн халдвал дайны байдал зарлах бөгөөд энэхүү асуудлыг Парламентад нэн даруй тавина.

51. 2. Шүүхийн ерөнхий зөвлөлөөс Улсын дээд шүүхийн шүүгчдийг Улсын Их Хуралд танилцуулснаар, бусад шүүхийн шүүгчдийг Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн санал болгосноор тус тус Ерөнхийлөгч томилно. Ерөнхий шүүгчийг Улсын дээд шүүхийн санал болгосноор гишүүдийнх нь дотроос зургаан жилийн хугацаагаар Ерөнхийлөгч томилно.

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	129 дүгээр зүйл 2. Кассацийн дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч, Захиргааны хэргийн дээд шүүхийн дарга болон Ерөнхий прокурорыг Шүүхийн дээд зөвлөлийн санал болгосноор Ерөнхийлөгч томилж, чөлөөлнө. Дахин санал оруулсан нэр дэвшигчийг Ерөнхийлөгч томилохоос, чөлөөлөхөөс татгалзах эрхгүй байна.
2	Финланд	102 дугаар зүйл Шүүгчдийг Ерөнхийлөгч хуульд заасан журмын дагуу томилно.
3	Серби	105 дугаар зүйл Парламент хүрэлцэн ирсэн гишүүдийн олонхын саналаар Дээд шүүхийн даргыг, шүүхийн дарга нарыг, Улсын ерөнхий прокурор болон улсын прокуроруудыг сонгоно. 144 дүгээр зүйл Кассацийн дээд шүүхийн даргыг Парламент, Шүүхийн дээд зөвлөлийн санал болгосны дагуу Кассацийн дээд шүүхийн хуралдааны санал болон Парламентын холбогдох хорооны саналыг үндэслэсэн шийдвэрлэнэ.
4	Чрна Гора	82 дугаар зүйл Парламент нь Дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч, Үндсэн хуулийн шүүхийн дарга болон шүүгчдийг томилж, чөлөөлнө. 124 дүгээр зүйл Дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгчийг Чрна Гора Улсын Ерөнхийлөгч, Парламентын спикер болон Ерөнхий сайдын хамтарсан саналын дагуу Парламент томилж, чөлөөлнө. Дээд шүүхийн ерөнхий шүүгчийг 30 хоногийн дотор томилж чадаагүй бол Парламентын холбогдох хорооны саналыг үндэслэн томилно.
5	Хорват	119 дүгээр зүйл Хорват Улсын Дээд шүүхийн ерөнхий шүүгчийг холбогдох Парламентын хорооны санал, Дээд шүүхийн хуралдааны санал зэргийг үндэслэн Ерөнхийлөгчийн санал болгосноор Парламент 4 жилийн хугацаагаар томилно.
6	Исланд	-

7	Сингапур	95 дугаар зүйл 1. Дээд шүүхийн ерөнхий шүүгч болон шүүгчдийг Ерөнхийлөгч, Ерөнхий сайдтай зөвшилцөн томилно. 2. Ерөнхий шүүгчээс бусад шүүгчдийг томилох саналыг Ерөнхий сайд Дээд шүүхийн ерөнхий шүүгчтэй зөвшилцөн гаргана.
8	Словак	102 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь t. шүүгч, Словак улсын Ерөнхий шүүгч Ерөнхий шүүгчийн орлогчийг, Ерөнхий прокурор болон Шүүхийн зөвлөлийн гурван гишүүнийг томилж, чөлөөлнө, шүүгчийн тангаргийг өргүүлнэ.
9	Турк	Турк Улсын Дээд шүүгчдийг Шүүгч, прокурорын дээд зөвлөлөөс томилно.
10	Македон	105 дугаар зүйл Македон улсын Шүүхийн зөвлөл нь шүүхийн дарга болон шүүгчдийг томилж, чөлөөлнө. Шүүгчдийг томилж, чөлөөлөх асуудлаар хүн амын цөөнхийн бүхий л төлөөллүүдийг багтаасан байна. Хуульд заасны дагуу Шүүхийн ерөнхий зөвлөл нь жил бүр Парламентад тайлангаа хүргүүлнэ.
11	Кыргызстан	64 дүгээр зүйл 3/ Ерөнхийлөгч нь Шүүхийн томилгооны хорооны саналыг үндэслэн Парламентад Дээд шүүхийн шүүгчдийг нэр дэвшигчдийг өргөн мэдүүлнэ 74 дүгээр зүйл 4/ Парламент нь: Ерөнхийлөгчийн өргөн мэдүүлснээр Дээд шүүхийн шүүгчдийг томилох, үндсэн хуульд заасны дагуу Ерөнхийлөгчийн өргөн мэдүүлснээр чөлөөлөх.

56. 2. Улсын ерөнхий прокурор, түүний орлогч нарыг Улсын Их Хуралтай зөвшилцөн Ерөнхийлөгч зургаан жилийн хугацаагаар томилно.

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	129 дүгээр зүйл 2. Кассацийн дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч, Захиргааны хэргийн дээд шүүхийн дарга болон Ерөнхий прокурорыг Шүүхийн дээд зөвлөлийн санал болгосноор Ерөнхийлөгч томилж, чөлөөлнө. Дахин санал оруулсан нэр дэвшигчийг Ерөнхийлөгч томилох, чөлөөлөхөөс татгалзах эрхгүй байна.
2	Финланд	104 дүгээр зүйл Ерөнхий прокурорыг Ерөнхийлөгч томилох бөгөөд прокурорын ажиллагааг нарийвчлан тусгай хуулиар зохицуулна.
3	Серби	158 дугаар зүйл Улсын Ерөнхий Прокурорыг Парламентын холбогдох хорооны саналыг үндэслэн Засгийн газар Парламентад санал оруулж, Парламент сонгоно. Улсын Ерөнхий прокурорыг хуульд заасны дагуу Парламент, Засгийн газрын саналыг үндэслэн шийдвэрлэнэ. Улсын Ерөнхий прокурорыг чөлөөлөх асуудлыг Парламент хуульд заасны дагуу Засгийн газрын саналыг үндэслэн шийдвэрлэнэ.
4	Чрна Гора	82 дугаар зүйл Парламент нь 14. Дараах албан хаагчдыг үүрэгт ажлаас нь томилж, чөлөөлнө: Ерөнхий прокурор болон улсын прокурор, Омбудсмен, Төв банкны Ерөнхийлөгч болон Төв Банкны зөвлөлийн гишүүд, Улсын Аудитын байгууллагын удирдлага болон Сенатын гишүүдийг болон хуульд бусад албан хаагчдыг.

5	Хорват	125 дугаар зүйл Хорватын парламент нь Парламентын холбогдох хорооны саналыг үндэслэн, Засгийн газартай зөвшилцөн 4 жилийн хугацаатай томилно. Ерөнхий прокурорын орлогчийг Үндэсний прокурорын зөвлөл томилж, чөлөөлж, сахилгын шийтгэл ногдуулна.
6	Исланд	-
7	Сингапур	35 дугаар зүйл 1/Ерөнхий прокурорын албаны бүтэц болон томилгоог Ерөнхийлөгч, Ерөнхий сайдын зөвлөгөөг зөвшөөрснөөр Дээд шүүхийн шүүгчээр томилогдох болзлыг хангасан этгээд дундаас томилно.
8	Словак	102 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь t. шүүгч, Словак улсын Ерөнхий шүүгч Ерөнхий шүүгчийн орлогчийг, Ерөнхий прокурор болон Шүүхийн зөвлөлийн гурван гишүүнийг томилж, чөлөөлнө, шүүгчийн тангаргийг өргүүлнэ.
9	Турк	154 дүгээр зүйл Улсын Ерөнхий прокурор болон түүний орлогчийг Ерөнхийлөгч 4 жилийн хугацаагаар томилно. Дээд шүүхийн нэгдсэн хуралдаанаар гишүүд дундаасаа нэг орон тоонд тус бүр 5 нэр дэвшигчдээс нууц санал хураалтаар сонгон Ерөнхийлөгчип өргөн мэдүүлнэ.
10	Македон	91 дүгээр зүйл Македон Улсын Засгийн газар нь Ерөнхий прокурорыг Улсын прокурорын зөвлөлийг саналыг үндэслэн нэр дэвшүүлнэ. 106 дугаар зүйл Ерөнхий Прокурорыг Парламент 6 жилийн хугацаагаар томилно.
11	Кыргызстан	64 дүгээр зүйл 4. Ерөнхийлөгч нь Хуульд заасны дагуу Парламенттай зөвшилцөн Ерөнхий прокурорыг томилно. Парламентын нийт гишүүдийн 1/3-с доошгүй гишүүдийн саналаар Ерөнхий прокурорыг чөлөөлөх, эсхүл Парламентын гишүүдийн 1/3-с доошгүй гишүүдийн саналыг Парламентын нийт гишүүдийн 2/3 зөвшөөрснөөр чөлөөлнө. Ерөнхий прокурорын саналаар дэд прокуроруудыг томилж, чөлөөлнө.

ХАВСРАЛТ
ДЭЛХИЙН УЛС ОРНУУДЫН ХУУЛЬ ТОГТООХ, ГҮЙЦЭТГЭХ ЭРХ МЭДЛИЙН ТЭРГҮҮНИЙГ СОНГОХ ЗАРЧИМ

	Улс орон	Төрийн тэргүүнийг хэрхэн сонгодог	Засгийн газрын тэргүүнийг хэрхэн сонгодог	Ерөнхийлөгчийг эсэх	Хууль тогтоох нэгдэлүүд дээр тоо	Хууль тогтоох байгууллагын доод танхимыг хэрхэн сонгодог	Хууль тогтоох байгууллагын дээд танхимыг хэрхэн бүрдүүлдэг
Ерөнхийлөгчийн БНУ							
1	Азербайжан	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
2	Алжир	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар болон томилогддог
3	Америкийн Нэгдсэн Улс	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Сонгогчдын коллеги, эсхүл Сонгуулийн хорооноос сонгогдоно.		тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
4	Ангол	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна	Засгийн газраа бүрдүүлж буй намын дарга нь Засгийн газрын тэргүүн болно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
5	Аргентин	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
6	Армян	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
7	Афганистан	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар болон томилогддог
8	Беларусь	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар болон томилогддог

9	Бенин	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
10	Бирм-Мьянмар	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Бусад		тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар болон томилдог
11	Болив	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
12	Бразил	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
13	Буркина Фасо	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	
14	Бурунди	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
15	Венесуэль	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
16	Габон	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
17	Гаити	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
18	Гамби	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	1	Шууд сонгуулиар	

19	Гана	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
20	Гватемал	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
21	Гвиана	Бусад	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
22	Гвиней Бисау	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
23	Гондурас	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
24	Гүрж	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
25	Бүгд Найрамдах Доминикан Улс	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
26	Жибути	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
27	Замби	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
28	Зимбабве	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	
29	Зүүн Тимор	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	

30	Индонез	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	2	Шууд сонгуулиар	
31	Йемен	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	
32	Кабо Верде	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
33	Казахстан	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар болон томилогддог
34	Камерун	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Бусад
35	Кени	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	2	Шууд сонгуулиар	
36	Колумби	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
37	Коморос	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
38	Конго	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	2	Шууд сонгуулиар	
39	Конго (БНАКУ)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	
40	Коста Рика	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	1	Шууд сонгуулиар	

41	Кот д-Ивуар	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
42	Куба	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
43	Либер	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	2	Шууд сонгуулиар	
44	Мавритани	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
45	Мадагаскар	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	
46	Малави	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
47	Мали	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
48	Мальдив	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
49	Мексик	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
50	Мозамбик	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
51	Намиби	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар

52	Нигер	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
53	Нигери	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
54	Никарагуа	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
55	Орос	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар болон томилогддог
56	Өмнөд Солонгос	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
57	Өмнөд Судан	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	2	Шууд сонгуулиар	
58	Палау	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
59	Панам	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
60	Парагвай	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
61	Перу	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
62	Польш	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
63	Португал	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
64	Руанда	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар болон томилогддог

65	Румын	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
66	Сан Томе Принсипи	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
67	Сейшелийн Аркууд	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	2	Шууд сонгуулиар	
68	Сенегал	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	Бусад
69	Сири	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
70	Судан	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	2	Шилжилтийн - томилдог	Шууд бус сонгуулиар
71	Сьерра Леон	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
72	Тажикистан	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар болон томилдог
73	Тайван	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
74	Танзани	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
75	Togo	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
76	Төв Африкийн Бүгд Найрамдах Улс	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
77	Туркменистан	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	1	Шууд сонгуулиар	

78	Уганда	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	1	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар болон томилдог
79	Узбекистан	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	2	Шууд сонгуулиар	
80	Украин	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
81	Уругвай	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
82	Филиппин	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	тийм	2	Шууд сонгуулиар	
83	Франц	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
84	Хойд Солонгос	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Угсаа залгамжилдаг	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
85	Чили	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
86	Шри Ланка	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна			тийм	1	Шууд сонгуулиар	
87	Эквадор	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
88	Экваторын Гвиней	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	

89	Сальвадор	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
90	Иран						
91	Литв	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
Парламентын засагтай орнууд							
№	Улс орон	Төрийн тэргүүнийг хэрхэн сонгодог	Засгийн газрын тэргүүнийг хэрхэн сонгодог	Ерөнхийлөгчийг эсэх	Хууль тогтоох нэгдсэн байгууллага	Хууль тогтоох байгууллагын доод танхимыг хэрхэн сонгодог	Хууль тогтоох байгууллагын дээд танхимыг хэрхэн бүрдүүлдэг
1	Австри	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
2	Бангладеш	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
3	Болгар	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
4	Босни Герцеговин	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
5	Ботсван	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	Залгамжлах болон томилог
6	Доминика	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар болон томилог	
7	Вануату	Сонгогчдын коллеги, эсхүл Сонгуулийн хорооноос сонгогдоно.	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
8	Вьетнам	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	Бусад
9	Герман	Сонгогчдын коллеги, эсхүл Сонгуулийн хорооноос сонгогдоно.	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Төлөөллүүд
10	Грек	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Засгийн газраа бүрдүүлж буй намын дарга нь Засгийн газрын тэргүүн болно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	

11	Израиль	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Засгийн газраа бүрдүүлж буй намын дарга нь Засгийн газрын тэргүүн болно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
12	Ирак	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Засгийн газраа бүрдүүлж буй намын дарга нь Засгийн газрын тэргүүн болно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
13	Ирланд	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Намаас нэрийн жагсаалтаар томилдог
14	Исланд	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
15	Итали	Сонгогчдын коллеги, эсхүл Сонгуулийн хорооноос сонгогдоно.	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
16	Кирибати	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно.	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
17	Кыргызстан	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Ерөнхийлөгчийн санал болгосноор Парламент томилно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
18	Лаос	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
19	Латви	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
20	Ливан	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
21	Ливи	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог - Бусад	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	1	Төлөөлөгчдийн зөвлөлөөс сонгоно	
22	Маврикий	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
23	Македон	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Засгийн газраа бүрдүүлж буй намын дарга нь Засгийн газрын тэргүүн болно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
24	Малыг	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	

25	Маршаллын Арлууд	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
26	Микронез	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
27	Молдав	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
28	Монгол	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
29	Науру	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
30	Непал	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
31	Өмнөд Африк	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
32	Пакистан	Сонгогчдын коллеги, эсхүл Сонгуулийн хорооноос сонгогдоно.	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
33	Самоа	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Томилогддог	байхгүй	1	Шууд сонгуулиар	
34	Сан Марино	Шууд бус/ Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	
35	Серб	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
36	Сингапур	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
37	Словак	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
38	Словени	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Сонирхлын бүлгүүдийн төлөөлөл
39	Сомали	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Томилогддог	тийм	2	Шилжилтийн	Бусад
40	Суринам	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	

41	Тринидад Тобаго	Сонгогчдын коллеги, эсхүл Сонгуулийн хорооноос сонгогдоно.	Сонгогчдын коллеги, эсхүл Сонгуулийн хорооноос сонгогдоно.	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Томилогд
42	Тунис	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно.	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно.	Засгийн газраа бүрдүүлж буй намын дарга нь Засгийн газрын тэргүүн болно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
43	Турк	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
44	Унгар	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
45	Фижи	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Засгийн газраа бүрдүүлж буй намын дарга нь Засгийн газрын тэргүүн болно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
46	Финланд	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
47	Хорват	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
48	Хятад	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	1	Бусад	
49	Чех	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна. Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал бүхий сонгуулийн тогтолцоотой.	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
50	Црна Гора	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
51	Швейцар	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
52	Энэтхэг	Сонгогчдын коллеги, эсхүл Сонгуулийн хорооноос сонгогдоно.	Сонгогчдын коллеги, эсхүл Сонгуулийн хорооноос сонгогдоно.	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
53	Эстони	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
54	Этиоп	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус буюу хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар

Хаант засагтай орнууд							
№	Улс орон	Төрийн тэргүүнийг хэрхэн сонгодог	Засгийн газрын тэргүүнийг хэрхэн сонгодог	Ерөнхийлөгчтэй эсэх	Хууль тогтоох байгууллагын тоо	Хууль тогтоох байгууллагын доод танхимыг хэрхэн сонгодог	Хууль тогтоох байгууллагын дээд танхимыг хэрхэн бүрдүүлдэг
1	Австрали	Амбан захирагчийг Эзэн хаан/Хатан хаан томилдог	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
2	АН Эмират	Бусад	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар болон томилогд	
3	Андорра	Бусад	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	
4	Багамын Арлууд	Амбан захирагчийг Эзэн хаан/Хатан хаан томилдог	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Томилогд
5	Барбадос	Амбан захирагчийг Эзэн хаан/Хатан хаан томилдог	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Томилогд
6	Бахрейн	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Томилогд
7	Белиз	Амбан захирагчийг Эзэн хаан/Хатан хаан томилдог	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Томилогд
8	Бельги	Угсаа залгамжилдаг	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
9	Бруней	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Угсаа залгамжилдаг		үгүй	байхгүй	байхгүй	
10	Бутан	Угсаа залгамжилдаг	Засгийн газраа бүрдүүлж буй намын дарга нь Засгийн газрын тэргүүн болно	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар болон томилогд
11	Ватикан	Сонгогчдын коллеги, эсхүл Сонгуулийн хорооноос сонгогдоно.	Томилогддог	тийм	1	байхгүй	
12	Гренада	Амбан захирагчийг Эзэн хаан/Хатан хаан томилдог	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Томилогд
13	Дани	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	
14	Йордан	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Томилогд

15	Испани	Угсаа залгамжилдаг	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Шууд болон шууд бус сонгуулиар
16	Их Британи	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Томилогд, залгамжилдаг/ шууд бус сонгуулиар
17	Камбож	Сонгогчдын коллеги, эсхүл Сонгуулийн хорооноос сонгогдоно.	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	
18	Канад	Амбан захирагчийг Эзэн хаан/Хатан хаан томилдог	Засгийн газраа бүрдүүлж буй намын дарга нь Засгийн газрын тэргүүн болно	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Томилогд
19	Катар	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	1	Томилогд	
20	Кувейт	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	
21	Лесото	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Томилогд
22	Лихтенштейн	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	
23	Люксембург	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	
24	Малайз	Сонгогчдын коллеги, эсхүл Сонгуулийн хорооноос сонгогдоно.	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар болон томилогд
25	Марокко	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар болон томилогд
26	Монако	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	
27	Нидерланд	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Бусад
28	Норвеги	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	
29	Оман	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Томилогд
30	Папуа Шинэ Гвиней	Амбан захирагчийг Эзэн хаан/Хатан хаан томилдог	Томилогддог	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	
31	Саудын Араб	Угсаа залгамжилдаг		үгүй	1	Томилогд	
32	Свазиленд	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	2	Орон нутгийн зөвлөлөөс сонгогдох болон томилогд	Доод танхимаасаа сонгогдох болон томилогд

33	Сент Винсент ба Гренадин	Амбан захирагчийг Эзэн хаан/Хатан хаан томилдог	Томилогддог	үгүй	1	Шууд сонгуулиар болон томилдог	
34	Сент Китс ба Невис	Амбан захирагчийг Эзэн хаан/Хатан хаан томилдог	Томилогддог	үгүй	1	Шууд сонгуулиар болон томилдог	
35	Сент Лусиа	Амбан захирагчийг Эзэн хаан/Хатан хаан томилдог	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Томилдог
36	Соломоны Арлууд	Амбан захирагчийг Эзэн хаан/Хатан хаан томилдог	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	Бусад
37	Тайланд	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар болон томилдог
38	Тонга	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	1	Шууд сонгуулиар, албан тушаалын дагуу	Бусад
39	Тувалу	Амбан захирагчийг Эзэн хаан/Хатан хаан томилдог	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	
40	Швед	Угсаа залгамжилдаг	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	
41	Шинэ Зеланд	Амбан захирагчийг Эзэн хаан/Хатан хаан томилдог	Томилогддог	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	
42	Ямаик	Амбан захирагчийг Эзэн хаан/Хатан хаан томилдог	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Томилдог
43	Япон	Угсаа залгамжилдаг	Шууд бус буюу Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогдоно	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар